

BYGGMESTEREN

FAGTIDSSKRIFT FOR BYGGEBRANSJEN | **UTG. 1015** | WWW.BYGGMESTEREN.AS

***Utvikler nye
boligfelt på
Vestlandet***

**Elever
utfordres
med trebro**

**Gode boliger
gir lettere
integrering**

A photograph showing a wooden ceiling with several blue cables running across it. The cables are bundled together and run diagonally from the top left towards the bottom right. The wooden planks are aged and show signs of wear. Below the cables, the plaster on the wall is crumbling and peeling away, revealing a rough, textured surface. In the bottom left corner, there is a small white window frame.

Hvor proff er du?

KLIKK HER
FOR MER INFO

Du bygger

- Vi tar oss av resten

/OPTIMERA/
optimera.no

Monter

Du kjenner igjen proffen på tilbehøret

Optimera har valgt Bosch som leverandør av tilbehør til elektroverktøy. Bosch ble valgt fordi de leverer et komplett sortiment av høy kvalitet beregnet på profesjonelt bruk.

Tilbehøret passer til alle merker elektroverktøy og løser de aller fleste oppgaver. Bosch har en stor utviklingsavdeling som innovativt jobber med å utvikle nytt og bedre tilbehør - for å gjøre arbeidet mer effektivt eller for å mestre nye utfordringer. Bosch er en kvalitetsprodusent som garanterer tilbehør av jevn og høy kvalitet.

BOSCH
Invented for life

Bajonettsagblad

Hardmetalblader og karbidsagblader. Sagblader for alle typer jobber i tre og metall. Fra enkel hulltagning til tøffe rivningsjobber i tre, metall og spesialherdede eller rustfrie skruer og støpejern. Bladene har ekstremt lang levetid.

Sirkelsagblad: Top Precision

For krevende bruksområder. Top Precision-serien har industrikvalitet, og tennene er fremstilt av finkornet hardmetall som sikrer lang levetid. Cleanteq-belegget bidrar til mindre fastklebing av rester. Polyuretanfylte dempeslisser reduserer vibrasjon og støy.

Hullsag

Bosch Power Change - ett adapter til alle hullsager. Det eneste systemet som gjør det mulig å skifte hullsag og senterbor hver for seg uten verktøy. For alle typer materialer, fra tre, plastmaterialer, metall og fliser til murstein.

Hammerbor P7

Tre ganger så lang levetid selv i armert betong. Presis boring uten at boret setter seg fast, via fem skjærs borhode. Maler betongen til det fineste bormel.

KLIKK HER
FOR MER INFO

BYGGMESTEREN

NR. 10-2015 - ÅRGANG 89

Utgitt av Byggforlaget AS

Sørkedalsveien 9,

Pb. 5475 Majorstuen, 0305 Oslo

Telefaks: 23 08 75 50

E-post: post@byggmesteren.as

REDAKSJON

PER BJØRN LOTHERINGTON

ansvarlig redaktør

Direkte tlf: 23 08 75 72

E-post: pbl@byggmesteren.as

CHRISTOPHER KUNØE

webansvarlig

Direkte tlf: 23 08 75 69

E-post: ck@byggmesteren.as

FORSIDEFOTO: Christopher Kunøe

REDAKSJONEN AVSLUTTET: 12. nov.

NESTE UTGIVELSE: 19. januar

ABONNEMENT / ANNONSER

ABONNEMENT

ÅSMUND HERFOSS

Direkte tlf: 23 08 75 78

E-post: aah@byggmesteren.as

ABONNEMENTSPRISER

Kr. 580,- pr år. Medarbeider/læringer/
studenter: kr. 350,- pr år

ANNONSER

ANNE-GRETHER KROGDAHL

Direkte tlf: 23 08 75 70

E-post: agk@byggmesteren.as

ANNONSEFORMATER OG PRISER

Format (bredde x høyde) 4 farger

Oppslag (385x260 mm): 32.900,-

1/1 side (185x260 mm): 23.700,-

1/2 side (185x130/90x260 mm): 16.900,-

1/4 side (90x130/185x65 mm): 9.300,-

Bilag: 16.500 - 29.800,-

PRODUKSJON

GRAFISK UTFORMING: Almås Design

TRYKK: Zoom Grafisk

MEDLEM I FAGPRESSEN

Opplag: 5.947 (Fagpressens mediekontroll)

Antall lesere: 42.000 (tns gallup)

Forbruker- og mediaundersøkelse 2008)

Mest lest i byggebransjen!

En lærerik historie

Flyktninger fra krigsherjede land formelig flommer inn over Europa. Det antas at over 30.000 flyktninger og asylsøkere krysser inn over våre grenser i år.

Dette er en situasjon som ingen ser den endelige løsningen på, og det er en for- midabel oppgave å sikre dem alle et tak over hodet. For det står ikke 10.000 ledige boliger og venter på dem.

Selv om vi ikke er så mange som har opp- levd det selv, vet vi av historien at samfunnet vårt har taklet utfordringer som var enda større. Det skjedde i gjenreisningen etter den andre verdenskrig.

Husbankens store historiebok til 50-års- jubileet i 1996, «De tusen hjem», beskriver denne viktige perioden grundig. I mai 1945 var 20.000 personer evakuert fra Nord-Troms og Finnmark. De sto uten bolig fordi det meste i landsdelen var nedbrent. Myndighetene ville at de skulle vente med å vende tilbake til lokalsamfunnene var bygd opp igjen. Det passet imidlertid ikke de evakuer- te. Sannsynligvis drev hjemlengselen dem hjem i flokk og følge, i det som omtales som den største sivile ulydigheten i norsk historie.

Det var svært nødvendig med raske tiltak for å få bygd nye boliger. Mange måtte ta til takke med å bo i gammer eller under balthvelv. «Det ble en kald vinter for mange i nord», forteller historieboka, og tar neppe hardt i.

I alt ble det bygd 15.000 provisoriske brakker som stort sett var tyskerbrakker flyttet sørfra. Videre ble det utlyst arkitektkonkurranse om aktuelle boligtyper. «Premiehus- ene» ble i en del tilfeller bygd med lemmer som var produsert på ulike steder sørpå. Men det viste seg at disse var vanskelige å montere, transporten var lang og til dels ødeleggende for lemmene, og mange av bygningsarbeiderne var ufaglærte. Resultatet ble sørgelig. Noen hus klappet til og med sammen i høststormene.

Slike feil blir nok ikke gjort igjen. Det er likevel verdt å minne om betydningen av skikkelig bokkvalitet når mye nå settes inn på å skaffe husvære til mange trengende. Det vil være en bjørnetjeneste mot dem om de bosettes i annenrangs boliger. Det finnes gode eksempler, blant annet i Vegårshei i Aust-Agder, på hvordan gode boliger bidrar til integreringen. Der har flyktninger bodd like godt som naboene, blitt en del av sam- funnet, kommet i jobb og klart å kjøpe sin egen bolig. Dermed går de over fra å være en kostnadspost til en bidragsyter i samfunnet.

Det er nok ønskesituasjonen for de fleste innvandrere og deres familier, slik det også burde være for lokal- og storsamfunnet.

PER BJØRN LOTHERINGTON ANSVARLIG REDAKTØR

« En god bolig kan bidra til at flyktningen blir en del av samfunnet, ikke bare en kostnadspost. »

FØR

ETTER

Nyhet: **Akryl som verken gulner eller sprekker**

- Fuger sprekker og sammenføyninger opp til 25 mm bredde
- Elastisk med 25 % bevegeelsevne
- Miljøvennlig uten ftalater og vond lukt
- Vannbasert
- Overmalbar
- Lettflytende konsistens gjør den enkel å jobbe med

**Kan også
brukes
utendørs**

INNE

**AKRYL
FLEX
25%**

MULTIFOG
PREMIUM

SE HØGELASTISK
UNIVERSAL INNE
HØG BEVEGELSE-
UPPTAGNING

NO HØGELASTISK
DK UNIVERSAL INNE
HØY BEVEGELSESEVNE

FI HYVIN ELASTINEN
YLEISKÄYTTÖÖN
SISÄLLÄ
HYVIN LIIKETTA
VAIMENTAVA

UK HIGHLY ELASTIC
UNIVERSAL INDOORS
HIGH MOVEMENT
ABSORPTION

FOG MAX 25 MM

ESSVE®

KLIKK HER
FOR MER INFO

ESSVE®

essve.no

INNHOOLD

10/15

NYHETER

Integreres lettere med gode boliger.....	10
– Venstres ROT-fradrag begrenser Enova.....	12
Bygger fotballhall med trevegger.....	14
Nettskole for byggenæringen.....	16
Storaksjon avdekket flere brudd.....	17
Gratulerte 33 nye mestere med brevet.....	18
Tømmerfaget feirer 500 år.....	19
Mer å spare på yrkesbilen.....	20
Nytt Yrkes-NM for tømmerfaget.....	21

REPORTASJER

Ut på prosjektene.....	22
20.000 timer på istandsetting.....	26
Mens regnet siler på Silsand.....	30

BYGGENÆRINGEN

BYGGENÆRINGEN

Godt grep om rekrutteringen.....	34
Entreprenører nær blink.....	36
Omdømmet bestemmer om du får søkere.....	37
Viktig utplassering og variasjon i arbeidet.....	38
Flere innvandrere gir dårlig rekruttering.....	40

TØMREREN

TØMREREN

Nytt skifertak på gammelt hus.....	42
Utfordres med trebro.....	46
Lettere å utnytte solvarmen.....	50
Produktnyheter.....	54

LAUG OG FORBUND

Hjelp i en lærlingklausul?.....	56
Ny leder etter 30 år.....	56

KOMMENTARER

FIA's hjørne: Fra Syria til Kofa.....	57
---------------------------------------	----

46

BYGGER BRO I SKOLETIDA

Byggfagelevene på Austrheim vidaregåande skule praktiserer tømmerfaget med et mer spennende prosjekt enn hva elever på andre skoler får gjøre i skoletida. De bygger en trebro og må studere tegninger og gruble seg fram til praktiske løsninger underveis.

SILREGN STOPPER IKKE OSS I SILSAND

Regn som siler ned, er ikke noe til hinder for boligbygging, forsikrer daglig leder Jon Roar Edvardsen og tømmer Nils Kristiansen i Bygg i nord. Firmaet i Silsand på Senja har ni tømmerere, og nok å gjøre i hjemkommunen og fire andre Tromskommuner.

FRA FALLEFERDIG TIL FESTLOKALE

Taket var lekk og delvis til nedfalls i det historiske gårdsanlegget Holmeegenes i Stavanger for åtte år siden. Etter 20.000 timer med istandsetting, kan det dekkes det til fest i den tidligere stallen. For flere unge tømmerere i byggmesterfirmaet Høie-Ueland har restaureringen vært en god skole.

26

EKSPERT PÅ NORSKE FORHOLD

Norge er et krevende land. Barskt, værhardt og skiftende. Det finnes ingen snarveier når man bygger. Isolasjonsjobben må gjøres skikkelig – hver gang.

Metro Branding | Foto: J.H. studios

KLIKK HER
FOR MER INFO

70%
RETURGLASS

UTVIKLET FOR Å ISOLERE BEST

Siden 1935 har GLAVA® utviklet isolasjonsprodukter som sikrer komfort og lavt energiforbruk i norske bygg. Vår glassull består av 70% resirkulert glass. GLAVA® er Norges mest brukte isolasjon – laget for å isolere best!

For norske forhold

NYHETER

Snekker mest sexy yrke

OSLO: Landets single kvinner har talt: Yrkene snekker og politi er de mest sexy, mens mennene helst vil ha en omsorgsfull sykepleier. Undersøkelsen som er gjort på nettstedet Møteplassen, kåret de norske kvinnene snekker og politi som de mest sexy yrkene.

– Hvem vet, kanskje drøm-

mer mange kvinner om en mann som kan fikse hjemme og virkeliggjøre alle innredningsdrømmer, sier Emma Bengtsson, markedsansvarlig på nettstedet.

Etter snekker og politi, er en reddende brannmann det neste de single kvinnene drømmer om.

Integreres lettere med gode

VEGÅRSHEI, AUST-AGDER: - Har flyktningboligen skikkelig kvalitet, kan den også bli et instrument i integreringen, mener rådmann Ole Petter Skjævestad.

– Målet vårt er at en flyktningbolig skal være «robust, trygg og trivelig», forklarer rådmann Skjævestad.

Kommunen fikk overlevert seks boliger i sommer, og har satt i gang bygging av enda ti som skal stå klare til neste år.

Robuste og salgbare

– Boligene bygges med materialer som skal tåle litt mer.

– Flyktningboligene er bygd med strengere krav enn TEK 10, forteller byggmester Gunstein Lindtveit og formann John Petter Valle. Firmaet overleverte disse nye flyktningboligene i sommer.

Kommunene må handle raskere

OSLO: Effektiv plan- og byggesaksbehandling og en forutsigbar finansiering, er avgjørende for å løse flyktningkrisen, mener Byggenæringens Landsforening (BNL).

AV **PER BJØRN LOTHERINGTON**
pbl@byggmesteren.as

I hastemøtet som kommunalminister Jan Tore Sanner arrangerte tidligere i november, la BNLs næringspolitiske direktør Audun Lågøyr vekt på

raskere byggesaksbehandling, og låne- og støtteordninger gjennom Husbanken.

– Kommunene må nok også ha økonomiske gulrøtter for å få fortgang i bygging av boliger til flyktninger som kommer hit

til landet, la han til.

Lågøyr mener både ombygging av næringsbygg og nybygg må til for å løse boligbehovet.

Rekordmange over grensene

Bakteppet for møtet er den stadig økende strømmen av flyktninger som kommer hit. I oktober kom det nesten 9.000, den første uka i november kom det 2.452, og det var 90

flere enn uka før. Antagelig blir det omkring 30.000 flyktninger som kommer til landet i løpet av dette året.

Standardisering nødvendig

Boligprodusentenes Forening la i møtet fram beregninger som viser at det må bygges ca. 9.400 gjennomgangsboliger neste år.

– Dette er boliger som må komme i tillegg til de 30.000

Nytt nettsamfunn for håndverkere

MyCrowdCraft heter det nye nettsamfunnet for håndverkere som Hultafors lanserer. Målet er at utveksling av erfaringer og kunnskap skal gi deltakerne bedre arbeidsdager. – Vi gjør det for å skape en bedre dag for håndverkeren,

sier markedsansvarlig Anna Nilsson i en pressemelding.

– Her inviterer vi håndverkere til å dele ideer om hvordan vi kan gjøre arbeidsdagen deres bedre, sier hun.

boliger

De skal holde stand gjennom hard bruk slik at de er interessante å kjøpe seinere, enten det er av dem som har bodd der eller av andre som trenger bolig, fortsetter rådmannen.

– Det er ikke aktuelt å bygge enklere og billigere?

– Nei, vi vil bygge noe som har verdi over lengre tid. Om kommunen må ta imot mange flere enn vi pleier, må vi kanskje vurdere mer midlertidige løsninger. For neste år er vi bedt om å ta inn åtte flere enn de 12 vi allerede har planlagt for. I administrasjonen mener vi det er mulig, uten å ty til andre løsninger. Kommunestyret tar stilling til dette i møtet seinere i november.

Blir boende

Vegårshei har fra tidligere etablert en praksis med å bosette flyktninger.

– Det er sett som en mulighet til å styrke distriktskommunen, sier tidligere ordfører og mangeårig flyktningkonsulent i Vegårshei, Kjetil Torp.

– De nye innbyggerne har etter hvert fått seg jobb og blitt i stand til å kjøpe sin egen bolig. Dermed har boligen virket som et instrument i integreringen, sier Torp.

Dette har vært mulig fordi kjøperen har fått overta kommunens Husbanklån og den statlige støtten til boligen. «Vegårsheimmodellen» som dette kalles, fikk gjennomslag i mange kommuner etter at den ble etablert for 15 år siden. ☒

ordinære boligene som vil bli bygd, men vi mener næringen vil ha kapasitet til å bygge om man satser tilstrekkelig på standardisering, sa Per Jæger, administrerende direktør i Boligprodusentenes Forening.

Enklere TEK-krav

– Vi foreslår at de tekniske kravene til gjennomgangsboligene forenkles litt i forhold til gjeldende forskrifter. Det gjelder blant annet krav til ventilasjonsanlegg, lydisolering og snusirkel. Dette vil gi sparte kostnader slik at det kan

bygges over 30 % flere enheter enn om de skulle ha full TEK 10-standard.

Boligprodusentene mener at det er nødvendig å effektivisere ytterligere med standardiserte hustegninger.

– Blir modul- og elementbygging avgjørende?

– Nei, det kan nok også skje med plassbygging, avhengig av hvor i landet det er. Lang transport av moduler og elementer har neppe positiv effekt på kostnadene, mener Jæger. ☒

Minus er det nye pluss

Den største fordelen med REDAir®FLEX ventilert fasadesystem er det vi har fjernet. For det første; kompleksiteten. Borte er også kuldebroer som gir energitap og en tidskrevende installasjon. Alt dette takket være vårt spesialutviklede isolasjonsprodukt som fungerer som bærende element og som understøtter de fleste bærende konstruksjoner. REDAir FLEX gir deg enkelhet uten kompromiss.

Ta en nærmere titt på REDAir:
www.rockwool.no/REDAir

KLIKK HER
FOR MER INFO

ROCKWOOL®
BRANNSIKKER ISOLASJON

CREATE AND PROTECT®

- Venstres ROT-fradrag begrenser Enova

OSLO: Som eneste parti på Stortinget, har Venstre funnet plass i sitt alternative budsjett til et ROT-fradrag til energieffektivisering i private hjem.

Men forslaget har en alvorlig hake ved seg. Nesten halvparten av beregnet kostnad på 520 millioner kroner foreslås dekket ved å fjerne 250 millioner som allerede er bevilget til støtteordninger gjennom Enova.

Venstre mener visst at Enovatilskuddet er for lite kjent og at de 250 millionene ikke blir brukt. Deres forslag kan derimot få fart på husholdningenes energieffektivisering, argumenterer partiet i det alternative budsjettet.

Helt feil av Venstre

– Det blir helt feil slik Venstre foreslår å ta penger fra Enovas støtteordninger for å finansiere et skattefradrag for energieffektivisering, kommenterer Eivind Kolstad, daglig leder i energirådgiverselskapet Bolig Enøk AS.

Kolstad mener forslaget om et skattefradrag for energieffektivisering på egen bolig ser positivt ut, men mener medaljens bakside er finansieringen som forutsetter redusert bevilgning til Enovas tilskudd til husholdningene.

Lett å nedprioritere

Han mener Enova må ha øremerket støtte til husholdningene slik det er i dag fordi

Eivind Kolstad, daglig leder i Bolig Enøk AS, mener Venstres ROT-forslag vil ødelegge for Enovas støtteordninger. (Foto: Bolig Enøk)

det statlige foretaket ellers kan fristes til å prioritere vekk husholdningene. Enova har krav på seg om å nå et bestemt energieffektiviseringsmål. Det målet er enklere å nå ved å satse på noen få industri- og næringsbygg framfor tusenvis av eneboliger. Uten at midler er øremerket til boliger, kan de bli nedprioritert, argumenterer han.

Overlevere budsjettbehandlingen?

Når dette skrives, gjenstår det ennå å se om Venstres forslag overlever budsjettbehandlingen i Stortinget. Forslaget er ett av mange som partiene har fremmet. Mange av forslagene anses nok som mye viktigere slik at dette fort kan bli ofret for helhetens og enighetens skyld. ☒

LES MER PÅ NETT: WWW.BYGGMESTEREN.AS

Les mer om statsbudsjettet på www.byggmesteren.as

Morgenfrisk med Byggmesteren

OSLO: Alle morgenfriske abonnenter kan nå få med seg Byggmesteren i morgenritualet. Bladet leveres sammen med abonnementsaviser på dørmatta eller i postkasser nær mottakerens inngangsdør. Men det forutsetter at abonnenten er registrert med en gate- eller veiadresse. Er det postboks som er registrert, leveres bladet med posten, opptil fire-fem dager seinere enn med avislevering.

Ønsker du raskere levering på døra, må du melde fra om ny leveringsadresse til: post@byggmesteren.as eller til Åsmund, telefon 23 08 75 78.

Minst 200 rimelige boliger

OSLO: Skanska og Ikea vil årlig bygge minst 200 rimelige boliger på Østlandet i prosjektet BoKlok.

Nøkkelen til suksess er den industrielle byggemetoden, hvor husene produseres i moduler i fabrikk, og deretter blir fraktet til byggeplassen og montering der, sier BoKlok i en pressemelding.

BoKlok bygger ca. 900 boliger per år i Sverige, og er nå relansert i Norge og Finland. Siden oppstarten er det bygd mer enn 7.000 boliger av denne typen.

Norskprodusert aluminiumstillas

Verdens
raskeste!

Rammestillas 15,30m x 6,0m (ca 92 kvm)

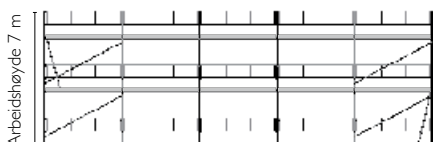
Tilbudspris kun

31 990,-

Rammestillas 18,35m x 6,0m (ca 110 kvm)

Tilbudspris kun

37 990,-

Gavlevegg, norskprodusert aluminiumstillas, rammestillas
9,2m x 8,1m

Tilbudspris kun

27 500,-

Montering • Utleie • Produksjon og salg • Habitat og teltløsninger

Frakt og mva. kommer i tillegg. Forbehold om prisendringer.

Ring 52 84 64 00 for nærmere informasjon. post@stillasgruppen.com www.stillasgruppen.com

 ALUSAFE
S T I L L A S

KLIKK HER
FOR MER INFO

 STILLAS
G R U P P E N

Bygger fotballhall med trevegger

Lars Rønningen skrur dekkbord mellom elementene mens Per Øystein Ringkilen holder.

TYNSET: Byggservice Nord-Østerdal bygger fotballhall med trevegger, det vil si i store elementer som de selv lager. - Hallen blir fin, et pilotprosjekt som betyr mye for oss, sier byggeleder Trond Motrøen.

AV **HARALD VINGELSGAARD**
post@byggmesteren.as

Hallen ligger inntil furuskogen på Nytrømoen idrettsanlegg ved Tynset i Hedmark. Med de store veggene i tre, går hallen nesten i ett med omgivelsene som er ei skogkledd li og fjellet i bakgrunnen.

Foran hallen ligger et stort boligfelt med eneboliger. Det visuelle – en hall som er fin å se på – vil sannsynligvis også bli lagt merke til av alle som skal bruke hallen.

– Hallen er et miljøprosjekt, sier byggeleder Trond Motrøen. Da tenker han både på omgivelsene, på bruk av materialer og på oppvarming med varmepumper luft-til-luft.

Som i skogen

Ytterkledningen er Royal furu fra Alvdal skurlag.

– Denne furua er i barkebrun farge, slik at den omtrent går i ett med skogen ved hallen, sier Motrøen. Med denne type furu, er det ikke nødvendig å male ytterkledningen.

Byggservice Nord-Østerdal besøkte mange steder i Norge hvor de har fotballhaller, for å

forberede sitt eget prosjekt på Tynset.

– Alle hallene vi så på, var bygd i stål, med «sandwich-elementer» som i hovedsak har skum inni og stål ute og inne.

– Jeg tror ikke det er mange fotballhaller i tre i Norge. Men en stålhall passer ikke inn på Tynset, her vi befinner oss så å si i skogen, sier Motrøen.

Byggservice Nord-Østerdal lager elementene selv, i jigg i produksjonslokalene til søsterbedriften Os Entreprenør som ligger noen mil lenger nord i Østerdalen.

Elementene er 5,7 meter breie og 3,2 meter høye. Og de ble satt opp i to høyder. Hvert enkelt element består av 20 cm bindingsverk. 15 millimeter osb-plater er lagt på innsida. Utsida er kledd med panel. Før elementene heises på plass, er det lagt en bunnsvill og klargjort.

Grei montering

– Det gikk veldig greit å montere elementene med kran. Vi var to mann som justerte veggene dit den skulle stå, og skrudde fast elementene med

fransk-skruer på innsida, sier Lars Rønningen som er arbeidsleder for bygging av fotballhallen.

Mellom hvert element på utsida, skrur de på plass dekkbord, som gir en fin visuell brytning på veggene.

Per Øystein Ringkilen fikk også være med på jobben som utplassert elev fra Nord-Østerdal videregående skoles linje vg 2 byggteknikk.

– Jobben gikk fint. Jeg har vært utplassert i Byggservice Nord-Østerdal alle gangene jeg har hatt utplassering, og fått et godt inntrykk av bedriften. Her er det godt miljø og reale folk, sier elev Ringkilen.

Kontrakt: 11,8 millioner

Fotballhallen er 68 meter lang og 47 meter bred. Den har ikke helstøpt gulv. Derfor er det kraftige betongfundamenter. En gitter-stål-konstruksjon står i spenn over hele bredden på hallen.

Byggherre er Tynset Idrettsforening som satte ut jobben på anbud.

– Vi har kontrakt for 11,8 millioner kroner, eksklusiv moms. Graveentreprisen og kunstgresset er ikke med i kontrakten.

Byggingen startet i juni og hallen skal være ferdig til bruk med kunstgress i løpet av året, sier Motrøen.

Fotballhallen på Tynset er bygd med elementer og kledd med furubord.

Han tror ikke det ville vært mulig å sette opp denne hallen på stedet, uten bruk av elementer. Det ville tatt for lang tid og blitt for kostbart.

– Med elementer bygger vi raskt. Elementene ble laget samtidig som vi jobbet med fundamentet på hallen. Vegg-elementene ble satt på plass i løpet av noen uker i høst, sier Motrøen.

Da vi var på besøk, arbeidet de også med taket. Halvor Rønningen og Stanislaw Niemiec hang fast i seler der de stod på taket og festet høyprofilis stålplater. Dette er plater med perforering som gir lyddemping ned i fotballhallen. Oppå disse platene legges isolasjon og papp.

– Tretak ville blitt for dyrt, konstaterer Motrøen.

Byggservice Nord-Østerdal har aldri før satt opp en fotballhall. Firmaet arbeider for det meste med å bygge hus og hytter i tre. Bedriften har 25 ansatte, i tillegg til at de er 50 prosent medeier i firmaet Os Entreprenør hvor de henter elementveggene, og 50 prosent medeier i Alvdal Bygg.

– Markedet er i Nord-Østerdal i Hedmark. 2015 blir et godt år for oss, med god aktivitet. Vi regner med om lag 40 millioner kroner i omsetning, sier Motrøen.

Mange prosjekter

Byggservice Nord-Østerdal ble ferdig med en firemannsbolig i massivtre for Tynset kommune i høst. De skal i gang igjen med lignende prosjekt snart. De bygger om sykehjemmet på Tolga til 10 omsorgsboliger, og de setter opp et fjøs i Vingelen. Firmaet har også et hyttefelt klart på Savalen. Likevel regner de stadig på nye prosjekter.

Etter en liten nedtur i interessen for nye boliger i Nord-Østerdal et par år, ser det ut til å ta seg opp igjen nå. Firmaet ser lyst på framtida og har klare ambisjoner.

– Vi ønsker å være dominerende på bygging av boliger og hytter, og andre trebygg i vårt område, sier Trond Motrøen.

Fotball i kulda

Tynset er et av Norges kaldeste steder. Derfor er det mange fotballspillere som ser fram til at hallen blir åpnet, slik at de kan spille på kunstgress, uansett hvor kaldt det er ute.

Byggservice Nord-Østerdal på sin side, ser fotballhallen som et pilotprosjekt for å skaffe seg flere lignende jobber framover, enten det er i Nord-Østerdal eller andre steder i Norge. ☒

Taket er tekket med stålprofiler, forklarer Jan Kristen Kindølshaug (nærmest) og byggeleder Trond Motrøen.

FAKTA

BYGGSERVICE NORD-ØSTERDAL, TYNSET

Stiftet 1998. Daglig leder Jon Gunnar Rønningen og byggeleder Trond Motrøen eier firmaet sammen med Steinar Munkhaugen og Ola-Grønn Hagen.

25 ansatte. Omsatte for 33,7 millioner kroner i 2014.

Marked i Tynset og de andre kommunene i Nord-Østerdal i Hedmark. Jobber i hovedsak med nye boliger og hytter, og utfører en rekke andre jobber.

Nettskole for byggenæringen

OSLO: Entreprenørforeningen Bygg og Anlegg lanserer skole med nettbaserte kurs for bygg- og anleggsnæringen.

Byggenæringens Nettskole tilbyr i dag HMS-kurs, men lover at det også blir andre e-læringskurs for bygg- og anleggsnæringen.

– EBA ønsker å legge til rette for at våre medlemmer spesielt, og den øvrige delen av næringen generelt, skal kunne tilegne seg økt eller ny kompetanse på en smart og kostnadseffektiv måte. Vi tror den nye nettskolen vil bidra til

det, sier Lene Jønsson som er leder for Entreprenørskolen og HMS-området i EBA.

Ved lansering av nettskolen ligger det i underkant av 10 kurs klare til bruk. Alle kursene er relatert til HMS.

– Vi har valgt en løsning som gjør at bedrifter kan bygge sin egen nettskole på samme plattform som vår. Bedriftene vil da få tilgang til kursene som allerede ligger der, i tillegg til egne kurs. Systemet legger til rette for at du kan ha oversikt over påkrevd kompetanse og du kan planlegge framtidig opplæringsbehov. Systemet er også laget for å håndtere underleverandører og andre

Velkommen til Byggenæringens Nettskole

Her finner du nettbaserte kurs for bygg- og anleggsnæringen. I dag tilbyr vi HMS-kurs, men nettskolen vil på sikt og områder. Byggenæringens Nettskole tilbyr kurs for alle, men som medlemsbedrift i EBA får du spesielt gunstige pr

besøkende, sier Lene Jønsson.

To egenutviklede kurs er nå på trappene. Det er Risiko-vurdering, HMS-regelverk

og opplæringskrav, og Sikker bruk av arbeidsutstyr: håndholdt verktøy og bygnings-sager.

BYGGMESTERFORBUNDET
OSLO

KLIKK HER
FOR MER INFO

Vil du være med å forme Norges beste bedrifter og tømrere?

Byggmesterforbundet Oslo søker ny daglig leder.

Arbeidsoppgaver:

- Rekruttering og oppfølging av medlemmer i Byggmesterforbundet Oslo
- Lokal bransje- og næringspolitikk
- Profilering av faget og bransjen
- Undervisning/kursing
- Utvikling av tømrerfaget
- Oppfølging av lærlinger
- Rekruttering av motiverte lærlinger inn i medlemsbedrifter

Kvalifikasjoner:

- Tømrermester/teknisk fagskole
- Godt utviklede samarbeidsevner
- Engasjement
- Fleksibel/kreativ

Vi tilbyr:

- Konkurransedyktig lønn
- Seriøs bransjestruktur
- Utviklingsmuligheter
- Gode dataløsninger
- Hyggelige kollegaer

Byggmesterforbundet Oslo og *Opplæringskontoret for tømrerfaget (OFT)* ansetter i felleskap ny daglig leder i 50-50% stilling. Byggmesterforbundet organiserer ca. 160 bedrifter i Oslo og Akershus. Byggmesterforbundet Oslo ble etablert i 1846, og har lange og sterke tradisjoner. OFT er et opplæringskontor for tømrere i Oslo og Akershus. Vi er samlokalisert i et moderne bygg i Oslo. Hovedoppgaven er å kvalitetssikre utdanningen i faget frem mot svennebrev. Les mer på oft.no og bfoslo.no

For mer informasjon kontakt:

Styreleder i BFO Pål Øye på tlf. 950 89 669
Søknad sendes på mail: bfosoknad@gmail.no
Søknadsfrist 10. januar 2016

Storaksjoner avdekket flere brudd

BERGEN: De tverretatlige samarbeidsprosjektene mot arbeidsmarkeds kriminalitet i Bergen og Oslo fant flere alvorlige feil da 55 byggeplasser fikk uanmeldt besøk i slutten av september.

– Vi fant flere brudd på regelverket. Blant annet måtte vi stenge sju byggeplasser på grunn av fare for liv og helse. I tillegg møtte vi bedrifter som samlet skylder 40

millioner kroner i skatter og avgifter, sier Knut Andreas Lervåg, som ledet aksjonen i Bergen i en pressemelding.

Kontrollene ble gjennomført av Arbeidstilsynet, Skatteetaten, politiet, NAV Kontroll, kemnerkontorene i Oslo, Bergen og Os, samt byggesaksavdelingen i Bergen kommune.

Større kraft og presisjon

Kriminalitet i arbeidslivet omfatter flere ulike former for lovbrudd, for eksempel sosial dumping, svart arbeid, trygdesvindel og fiktiv fakturering.

Lervåg forklarer at kontrollene rettet mot proffmarkedet skal gjøre det vanskeligere å drive ulovlig.

Proffmarkedet er mer organisert, har større organisasjoner, involverer

flere og har mer avanserte og komplekse selskapsstrukturer sammenlignet med aktører som jobber i privatmarkedet. Tverretatlige aksjoner mot proffmarkedet er viktig fordi samarbeid mellom etatene kan avsløre kriminalitet i slike store komplekse strukturer.

– Aksjonene viser at det er viktig at vi er ute på kontroller. Der vi finner brudd på én etats regelverk, finner vi ofte brudd på andres. Når etatene samarbeider, kan vi slå ned på arbeidsmarkeds kriminalitet med større kraft og presisjon, sier Lervåg.

Vil utvide ungdomsretten

OSLO: Altfor mange unge fullfører ikke videregående skole. Til våren vil derfor kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen (H) legge fram en melding om livslang læring og utenforskap. Som en del av dette arbeidet foreslår han å endre opplæringsloven slik at det blir en direkte overgang mellom ungdomsretten og voksenretten til videregående opplæring, skriver Dagsavisen.

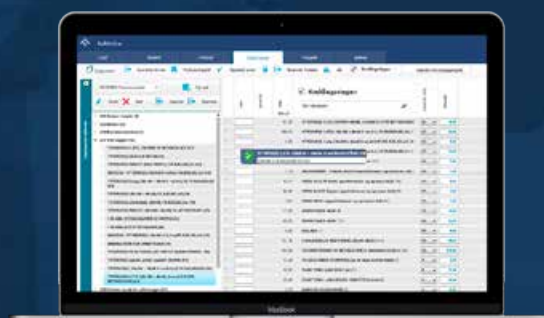
Det betyr at unge ikke må vente til de blir 25 år før de får en ny sjanse til å fullføre videregående.

KLIKK HER
FOR MER INFO

TRYGG KALKYLE MED

KALK
ONLINE

KalkOnline er et enkelt kalkulasjonsverktøy som gir deg full kontroll på byggeprosjektene.

- ✓ Kalkulør med riktig grunnlag
- ✓ Sikker lagring og deling av data
- ✓ Prosjektmalene du trenger
- ✓ Markedets beste tidbok!
- ✓ Direkte tilgang til NOBB
- ✓ Proffe rapporter

LES MER OG BESTILL PÅ
WWW.KALKONLINE.NO

BYGGMESTERFORBUNDET

Med så mange nye mestere ble det gledelig trangt om plassen foran kamera! (Foto: Christopher Kunøe)

Gratulerte 33 nye mestere med brevet

OSLO: Midt i oktober fikk mange nye tømrermestere fra Oslo og Romerike overrakt sine vel fortjente mesterbrev.

AV **CHRISTOPHER KUNØE**
ck@byggmesteren.as

Overrekkelsen skjedde i en seremoni i Laugssalen i Oslo. De nye mestrene ble hilst velkommen til seremonien med applaus fra etablerte mestere og Mesterbrevnemnda.

Samhold siden 1846

I sin tale til de nye tømrermestrene, fortalte styreleder Pål Øye i Byggmesterforbundet Oslo om forbundets historie og Laugssalens opprinnelse, før han ønsket de 33 nye mestrene velkommen blant fagfeller. Morten Andersen fra Byggmesterforbundet Romerike sluttet seg til og gratulerte karene med mesterbrevet.

Så ga Arvid Søgaard fra Byggmesterforbundet Oslo en kort og effektiv introduksjon til forbundets tjenester og politiske arbeid.

– Vi tar tak for å sikre en sunn konkurranse i byggebransjen, sa Søgaard. Han mente politikerne i Oslo og Akershus er på glid, men viste flere eksempler på hvordan useriøse undergraver både samfunnet og konkurransen. Politikerne som bestemmer at

offentlige anbud bare skal gå til det billigste tilbudet, forstår fortsatt ikke at de samtidig går glipp av store skatteinntekter i kommunen.

Nytt ansvar

Eivind Andersen, direktør i Oslo Industri- og Håndverkerforening, og leder av Mesterbrevnemnda, Aksel Hagen, gratulerte også mestrene. Hagen minnet dem om at det følger et stort ansvar med

mesterbrevet.

– Dere har fått et bevis på mesterutdanningen, men husk at dette krever at dere viser ansvar og redelighet i yrke og utførelse. Ved mislighold kan Mesterbrevnemnda ta brevet tilbake.

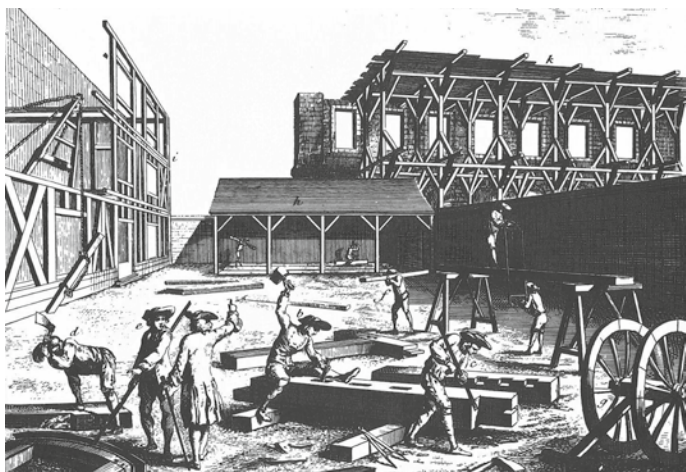
Deretter ble hver enkelt mester kalt opp og fikk sitt mesterbrev av Aksel Hagen og daglig leder av Mesterbrevnemnda, Johanne Wulfsberg-Gamre. ☒

Roger Haagensen, Lars-Erik Aadne Thoresen og Espen Eilersen gleder seg over sine nye mesterbrev.

Einar Haagensen og Martin Nonsdal skal nå bli takstmenn.

Typisk byggeplass fra 1600 med tømmerer venner som lager alle deler til bygget på stedet.

Tømrerfaget feirer 500 år

KØBENHAVN: Den 5. desember er det 500 år siden kong Kristian den Anden stiftet Københavns Tømmerlaug. Det feires med historiske tilbakeblikk og visshet om at faget også trengs framover.

– Selv om vi er stolte av vår lange historie, er det framtiden som er mest spennende, sier laugets oldermann Flemming Yde Kjærgaard.

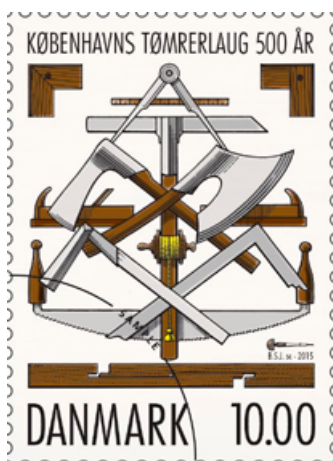
Stor feiring i desember

Feiringen av Danmarks eldste byggeorganisasjon har pågått i hele år. Den avsluttes med en stor fest i Københavns rådhus med representanter fra kongehuset, regjeringen og laugets medlemmer.

Lauget innledet året med en stor idékonkurranse blant landets arkitektstudenter om å utforme en boenhet som enkelt kan bygges, brukes og flyttes. Vinneren ble en fiks ungdomsbolig på 20 m² som nå står ferdig utstilt på Rådhusplassen.

De store linjene

I forbindelse med jubileet utgir lauget en praktbok med historiske tilbakeblikk på de viktige fasene i tømrerfaget. Fra laugstiden fram til 1862

Laugets jubileum feires også med frimerker.

da man hadde enerett på tømrerarbeid, den industrielle utvikling og fram til i dag.

Lauget har opplevd bybranner, lunefulle majesteter og konkurranse fra nye byggematerialer og metoder. Men først og fremst viser boka hvordan tømrmesterne har bygd Danmark og alle mulighetene faget har i framtiden. ☒

KLIKK HER
FOR MER INFO

MED BYGGE-PLASSEN I LOMMA

KS Online er et enkelt verktøy for HMS og kvalitetssikring i bedriften og på byggeplassen.

- ✓ Bygg opp riktige rutiner
- ✓ Bruk på byggeplass med Android nettbrett/mobil
- ✓ Avviksregistrering
- ✓ Endringsregistrering
- ✓ Enkel oppfølging av HMS og KS

LES MER OG BESTILL PÅ:
WWW.KSONLINE.NO

BYGGMESTERFORBUNDET

Forslagene kan gi en mer rettferdig bilskatt for mange håndverkere. (Illustrasjonsfoto: Ford)

Mer å spare på yrkesbilen

OSLO: Et forslag i statsbudsjettet innebærer at man kan spare opptil 25.000 kroner i året i redusert skatt på fordel med firmabil.

AV **CHRISTOPHER KUNØE**
ck@byggmesteren.as

Yrkesbilbrukere kan bli blant vinnerne i forslaget til statsbudsjett for 2016.

En typisk yrkesbilbruker vil kunne spare mellom 15.527 og 25.271 kroner i året i redusert skatt på fordel av firmabil, mener organisasjonen Motor Gruppen.

I forslaget til statsbudsjettet åpnes det for at yrkesbilbrukere med tjenstlig behov for en varebil kl. 2 – som håndverkere – skal kunne velge mellom enten justert sjablonmetode eller individuell verdsettelse av skattbar fordel.

Spesielt metoden med

individuell verdsettelse vil slå gunstig ut for mange.

–Vi er svært positive til de foreslåtte endringene, som vil gi en klart mer rettferdig bilskatt for en stor yrkesgruppe, sier direktør Jan Traaseth i Motor Gruppen Finans.

Tryggere å bruke privat?

Ifølge forslaget vil yrkesbilbrukere som leverer barn i barnehage eller skole, ikke risikere en stor skattesmell til neste år. Det er derimot ikke å anbefale i dag, uten bruk av detaljert kjørebok og innrapportering av full firmabilbeskatning. Etter dagens regler anses bilen i tilfelle som egnet til privat bruk, og blir skattlagt som en personbil.

For en bil til eksempelvis kr 300.000 kan dette utgjøre 31.000 i årlig beskatning, eventuelt pluss tilleggsskatt om det ikke er innrapportert på korrekt måte. ☒

FAKTA

HER ER ENDRINGENE

Fordel ut fra sjablonmetoden

Skal fastsettes med en reduksjon i listepreisen på 50 prosent, men begrenset oppad til 150.000 kroner. Maksimalt fradrag oppnås dermed for biler med listepreis på 300.000 kroner.

Ifølge Motor Gruppens beregninger, innebærer dette at en håndverker som disponerer en varebil med listepreis på 300.000 kroner, vil kunne oppnå en skattebesparelse på 15.527 kroner i 2016 i forhold til 2015-regler.

Økt adgang til å bruke individuell verdsettelse

Fordel privatkjøring fastsettes med en sats på 3,40 kroner pr. km. Ifølge beregningene, innebærer dette at en håndverker som disponerer en varebil og kjører eksempelvis 5.000 km med denne privat i året, vil kunne oppnå en besparelse på 25.271 kroner i redusert skatt i 2016 i forhold til årets sjablonregler.

Det forutsettes at kjøringen dokumenteres ved bruk av elektronisk kjørebok for eksempel basert på GPS.

For enkelte skattytere vil likevel regelendringen om individuell verdsettelse kunne innebære en skatteøkning, noe som skyldes at man ut fra dagens regler skatlegges for arbeidsreiser ut fra to ulike satser på henholdsvis 3,40 kroner opptil 4.000 km, og 1,50 kroner for de overstigende, mens det i det nye forslaget bare er en sats på 3,40 kroner, uavhengig av kjørelengde. Med 10.000 km arbeidskjøring i året, vil det gi 3.877 kroner i økt skatt i året. For en yrkesbilbruker med en bil med listepreis på 300.000 kroner vil skjæringspunktet for når det lønner seg å velge sjablonmetode i stedet for individuelle verdsettelse gå på 13.327 km privatkjøring. Hvis man har privatkjøring under dette, vil det lønne seg å velge individuell verdsettelse. Har man derimot privatkjøring over dette, vil det lønne seg å velge sjablonmetoden.

Dagens regler med 50 prosent reduksjon i listepreisen for beskatning av el-varebiler videreføres, men det gis ikke ytterligere incentiver for el-varebiler i form av redusert beskatning.

Den mest vanlige marginalskatten for yrkesbilbrukere som håndverkere (dersom de skattes som lønnsinntakere), går ned fra 35,2 prosent i 2015 til 34,8 prosent i 2016. Dette betinger samlet personinntekt – dvs. brutto lønnsinntekt og fordel firmabil på høyst 565.400 kroner i 2016. Det er denne marginalskatten som benyttes når man skal beregne faktisk skatt på fordel firma-bil, mener Motor Gruppen.

F-TECH
RIKTIG FUKTIGHET

WWW.F-TECH.NO

Fra yrkes-NM i Trondheim i 2014.

Nytt Yrkes-NM for tømmerfaget

OSLO: Etter suksessen i fjor, er det nå avgjort at Byggmesterforbundet og EBA skal samarbeide om Yrkes-NM for tømmerfaget igjen i oktober 2016.

Konkurransen blir avholdt i Bergen, opplyser Byggmesterforbundet.

Foreslå deltakere nå

I utgangspunktet er målgruppen lærlinger som skal opp til svenneprøve sommeren 2017. Det vil bli i alt seks kandidater som konkurrerer i tømmerfaget, tre fra hver bransje. En av Byggmesterforbundets tre kandidater forbeholdes Bergen. De to andre vil bli valgt ut fra forslagene som kommer inn fra resten av landet ved loddtrekning.

I tillegg til å være gode representanter for tømmerfaget, må kandidatene være egnet og villige til å bli filmet og intervjuet samtidig som de er i konkurransesituasjonen.

Yrkes-NM 2016 Bergen

World Skills Norway sier at arrangementet skal avholdes i Vestlandshallen i Åsane. Åpningsseremonien blir 17. oktober. Samarbeidsparter er Hordaland fylkeskommune, Bergen kommune, Yrkeslabirint (opplæringskontorene i Hordaland), LO og NHO.

Det vil som vanlig bli yrkesmesse samtidig med yrkeskonkurransene, og det legges opp til aktuelle konferanser og seminarer i tilknytning til arrangementet.

Organisasjoner som ønsker å holde yrkeskonkurranse under Yrkes-NM 2016 bes melde dette inn til World Skills Norway senest 15. desember 2015. ☒

“Best på kontraktsgarantier og forsikringer for håndverksbedrifter”

Ta gjerne kontakt med oss for en uforpliktende prat eller gjennomgang av din bedrifts forsikringer og/eller kontraktsgarantier.

Vi tilbyr flere nye produkter i 2015!

Sjekk ut vår hjemmeside www.bmf.no for mer informasjon eller kontakt oss på tlf. 64 86 46 00 eller firmapost@bmf.no

Byggmesterforsikring

Nordbyvn. 70, 1406 Ski - Tlf. 64 86 46 00 - Faks 64 86 46 01
E-post firmapost@bmf.no - www.bmf.no

Nye kraner på lager! Kom og prøv!

Klaas tilhengerkraner

salg og utleie

Aluminiumskraner - lettere blir det ikke!

17-24 TSR Light:
løft 650 kg

17-24 TSRH:
løft 800 kg

21-30 TSR:
løft 1500 kg (NY)

21-31 TSR:
løft 1500 kg

23-33 TSR City:
løft 1500 kg

Krokshøyde 24 til 33 m

Transportvekt fra 2500 kg til 3500 kg

- Tilhengerkraner
- Bilmonterte kraner
- Billift 25 m (3,5 t) →
- Byggelifter
- Møbellifter
- Løfteutstyr

Ring i dag og slå av en prat!

Lift og Maskin as

LIFT OG MASKIN UTTLEIE

tlf 939 50 100 www.klaas.no llevegen 13, 2040 Kløfta

Ut på prosjektene

OS, BERGEN, AUSTRHEIM: Byggmester Bjørn Rune Markhus startet med en vanlig byggmesterbedrift i 1986. Når han i dag viser rundt på firmaets byggeplasser, er det som en av de større entreprenørene på Vestlandet.

AV **CHRISTOPHER KUNØE**
ck@byggmesteren.as

– Her ute gjør vi alt. Fra tomtekjøp til nøkkelen settes i døren, sier Markhus.

Sammen med daglig leder og partner Stein Otto Johannessen står vi og skuer ut over boligprosjektet Hjelleåsen. Ute på Søfteland i Os er første byggetrinn straks ferdig – ni år etter at de kjøpte tomte.

180 egne boliger

Alle de første 40 boligene er solgt og den neste terrasseblokken er nå for salg. Mange står på ventelistene til leiligheter i boligfeltene som kommer her de to neste årene.

Men det har kostet. Hjelleåsen ble utsett i to år mens Vegvesenet omregulerte inn et nytt veikryss på E39 som går like ved.

– Før oppstart av selve prosjektet har

På Hjelleåsen bygges boliger slik bergenserne vil ha dem fremover.

vi hatt kostnader på 14-15 millioner til regulering og infrastruktur i feltet, sier Markhus.

– Vi har holdt oss innenfor reguleringsplanen, men ser at vi skulle vært litt mer taktiske i forhold til bestemmelsene. På disse årene, inkludert over to år bygging, har etterspørselen gått fra eneboliger til mindre enheter, sier Markhus.

FAKTA

BYGGMESTER MARKHUS/ MARKHUS BOLIG

Etablert i 1986 under navnet K. Markhus & Sønn AS og drevet av far og sønn til 2002. Skiftet da navn til Byggmester Markhus AS, mens selskapet Markhus Bolig AS ble opprettet for å drive utbygging i egen regi. 115 ansatte og en av Bergens ledende bedrifter innen tømrerfaget. Lærebedrift som tar inn 10 lærlinger årlig.

– For leilighetene trodde vi at de minste enhetene ville bli solgt først, men her er det de største som går først, sier Johannessen.

Begge byggmesterne er stolte av Hjelleåsen. Siden de har kontroll på alt fra tegning til salget og bygging av boligene, lærer bedriften raskt og kan snu seg når det trengs.

Kontroll med elementer

Inne i Hjelleåsens boliger er det høyt under taket, sikt i flere retninger og effektive planløsninger takket være bedriftens to tekniske tegnere. Boligene er serieprodusert med elementer.

– Vi begynner å få gode erfaringer med elementproduksjon. Vi startet for noen år siden og har utviklet oss på området. Vi er kommet mye lenger i dette prosjektet med bruk av elementer, så vi har tro på metoden fremover også, sier Johannessen.

– Til og med takelementene har vi bygd, tilføyer Markhus.

– Men det er vanskelig å få økonomi i elementbruken. Du må leie hall, transport og mer til. De store fordelene er byggetid og tett hus med minst mulig fuktighet. Det er det gunstige. Vi kan starte produk- ➡

– Søreideparken er den største kontrakten vi har fått som underentreprenør, på rundt 50 millioner, for rent tømrerarbeid, sier Markus. På halvannet år bygger 20 tømrere 120 leiligheter.

sjon av veggene mens vi holder på med grunnarbeidene, og dette har gått bedre og bedre. Tomannsboligene var raskt montert, sier byggmesteren.

– Elementproduksjonen er bare en liten del av vår drift. Av våre 115 egne ansatte og 50-60 innleide, er det bare 4-6 personer som jobber med elementproduksjon og montasje.

Så vi har en stor drift også utenom dette, sier Johannessen.

Nye Varden skole

I Fyllingsdalen møter Andreas Markus oss. Byggmesteren er prosjektleder for saneringen av den gamle skolen i Fyllingsdalen. Ute mellom grunnarbeidene får far og sønn en kort prat om utfordringene. Andreas viser hvor de må gjøre plass til et dreneringsmagasin for overvannet. Her byr grunnen stadig på nye overraskelser.

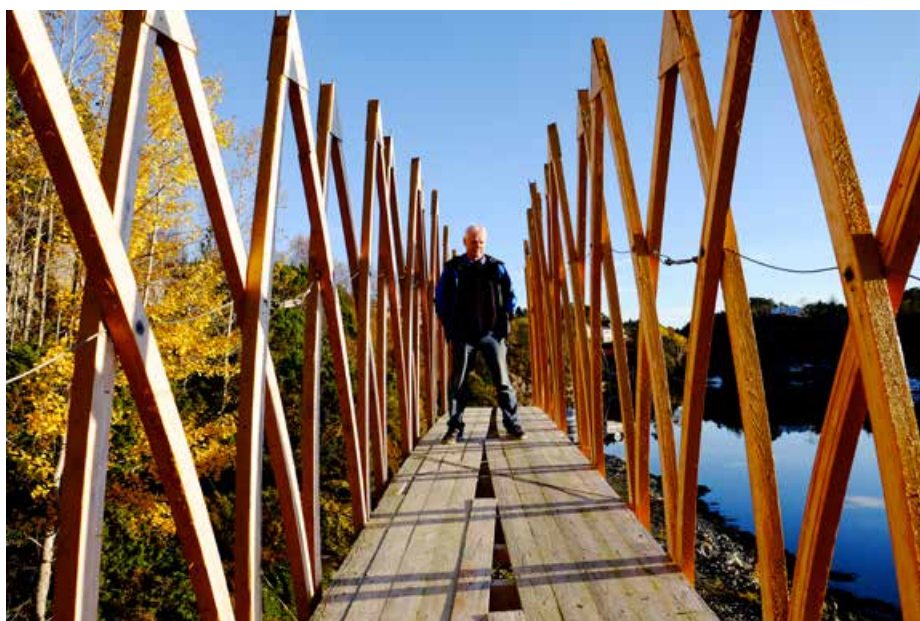
Om to år har kommunen fått en ny barneskole oppført av Byggmester Markus, i skarp konkurranse med landets store entreprenører. Den jobben ville de ikke fått uten deres gode omdømme i Bergen.

Zander Kaas Stiftelse

Vi har kjørt inn i sentrum og gått opp på kaldloftet til det 240 år gamle nabobygget til Grand Terminus hotell.

– Dette er ikke en jobb vi gjør hver dag. Men vi liker mangfold og utfordringer, sier Johannessen.

– Her er mange av komponentene i trebygget verneverdige. De må vi ta hensyn til i samarbeid med Riksantikvaren. Dette er en flott utfordring for fagfolkene våre, forteller Johannessen. Inne i selve hotellet er det også utført større arbeider, og bygget vil være fornyet til de viktige Festspillene neste år.

Trebroen fra KhiB er 24 meter lang og veier 4,5 tonn. Nå venter den på sin plass i Kystlandsbyen ved Austrheim.

Broer og praktisk læring

I Austrheim venter dagens to siste prosjekter på oss. På byggfaglinja legger Vg1 og Vg2-elevne siste hånd på en liten trebro som studentene ved Kunst- og designhøgskolen i Bergen (KhiB) har tegnet til dem (se egen sak på side 42).

Markus har lenge tatt inn ti læringer årlig for å ha tilgang til gode tømrere. Unge med interesse for håndverk trener mer praktiske oppgaver, prosjekter som virkelig utfordrer og motiverer dem, mener byggmesteren.

– Det er så viktig at unge ikke bare sitter og får informasjon servert. Med tre og verktøy får du se resultatet av eget arbeid. Du lærer ved å gjøre noe med hendene, sier Markus.

Etter vafler på skolekantina, kjører vi

bort til området der Kystlandsbyen skal ligge. 36 boliger er allerede bygd, og på sikt skal det bli 180 eneboliger og leiligheter her med utsikt mot hav og kyst.

Markus vil benytte seg av lavvannet til å sjekke grunnforholdene. Andre entreprenører hadde nok ikke tatt seg tid til sånt selv. Men for denne byggmesteren er det viktig å ha styring med de små delene i et stort prosjekt.

– På små og store bygg er det viktig å ta den styringen som må til for å lykkes, konstaterer Markus. ☒

Fotokvinn reklamebyrå, Foto: Jens Haugen Studios

UTNYTTE LEDIG KAPASITET?
TA KONTAKT MED DIN
PROFFSELGER I XL-BYGG.

VI SKAFFER DEG JOBB OG HJELPER DEG
Å UTNYTTE LEDIG KAPASITET. VI SETTER
PROFFER I KONTAKT MED HVERANDRE.

KLIKK HER
FOR MER INFO

xl-bygg.no

20.000 timer på istandsetting

STAVANGER: Taket var lekk og delvis til nedfalls i det historiske gårdsanelegget Holmeegenes da restaureringsarbeidene begynte for åtte år siden. Nå blir det dekket det til fest i den tidligere stallen.

AV **PER BJØRN LOTHERINGTON**
pbl@byggmesteren.as

Omkring 20.000 timer har byggmesterfirmaet Høie-Ueland brukt for å få husene tilbake til en presentabel stand.

– Vi har vært her siden 2007 og holdt på helt til nå, forteller Kjell Høie og Harald Ueland. – Det første oppdraget vi fikk, var å sikre taket så det skulle bli tett igjen og så det ikke skulle falle ned. Det var så forfallent at det faktisk var fare for at det kunne falle sammen. Vi ble nødt til å jobbe fra

toppen og ned, omvendt av det som ellers ville vært naturlig, fortsetter de.

Da vi var innom bygningene en dag i sommer, ble det gjort i stand til stor fest i den gamle stallen og låven. Så fint er det blitt.

Boligdelen neste

Boligen som ligger vegg i vegg med den gamle stallen, står nå for tur til restaurering. Om også det blir et oppdrag for Høie-Ueland, er ennå ikke avgjort.

Det gamle gårdsanlegget Holmeegenes i Stavanger er fredet. Nå er låve og fjøs restaurert og blir brukt til festlige lag. Boligen som ligger der bilene er parkert, er det neste som skal restaureres.

Rene møkkarenner

Restaureringen er gjort i nært samarbeid med byantikvaren. Firmaet har fulgt antikvarens retningslinjer, og er hørt når de har hatt konstruktive forslag underveis.

Den gamle stallen er gjort om til festlokale. Men de historiske linjene til stallen som var her opprinnelig, er godt ivaretatt. Langs veggene ligger opplyste glassfelt i gulvet. De viser hvor møkkarennene gikk da det var stall her.

Høyloftet i andre etasje er også innredet til fest. Her er grove taksperrer og kraftig undertak en del av interiøret.

– Det er blitt et festlokale med et sjeldent historisk sus, smiler Kjell Høie.

God læring i restaurering

De aller fleste av firmaets 20 ansatte har gjort sin del av det langvarige restaureringsarbeidet.

– Noen av lærlingene våre er blitt «omvendt» her, fra å foretrekke å skyte kledning med spikerpistol til å elske restaurering, forteller Harald Ueland.

– Det har vært en god skole, kan Joakim Stangeland skrive under på. Han jobber nå på firmaets kontor, men hadde sin første tid i lære her. Som for tidligere tiders tømrere, gikk de første dagene med til å hogge rett overkant på lange rundstokker som skulle erstatte råtne taksperrer.

– Det var veldig slitsomt, bare å hogge noen få meter, husker han godt.

Må ha flinke folk

– Det er mindre å tjene på sanne arbeidere enn på nybygg og tilbygg, men det er mest å lære av restaurering og rehabilitering, konstaterer daglig leder Kjell Høie.

Siden marginene er små, må vi ha flinke folk på disse jobbene, understreker han.

– Slike oppdrag krever at en jobber rasjonelt og er driftig, men det må også være tid til å stoppe opp og tenke framover, mener Ueland.

– Den som er med og river det som skal byttes, må også være med og bygge opp igjen med nye materialer. Det lærer dem å tenke framover, og se hva som må gjøres før en er klar til neste trekk, forklarer han.

Lærer av hverandre

Restaureringsarbeid ligger ledelsen nærmest. Restaurering egner seg også best til opplæring, som firmaet vil bidra aktivt til. Firmaet vil dyrke en kultur for å lære av hverandre og gjøre hverandre gode, forsikrer de.

Grytidlig hver mandag morgen går et kort morgenmøte med til å gjennomgå prosjektene som de 20 ansatte jobber med.

Her oppfordres alle til å dele erfaringer de har gjort den siste uka. Slik får alle nytte av det andre har lært.

– Vi foretrekker også at tømrere skifter på å jobbe i lag. Når et lag med to har gjort en jobb ferdig, går de videre til en ny jobb med en ny makker. På denne måten får ikke vaner og mulige uvaner festet seg som de ellers kunne om to og to gikk sammen over lengre tid.

– Til og med møkkjelleren bak oss, er renset og restaurert. Den er blitt møtelokale, forteller Joakim Stangeland og Harald Ueland.

Innmurt bindingsverk er en av de gamle teknikkene som firmaet har praktisert her.

Den gamle takkonstruksjonen er restaurert og endene på taksperrene er skjært ut som opprinnelig.

Når det dekkes til fest i den gamle høylåven, er kraftige takkonstruksjoner og undertak en del av dekorasjonene.

FAKTA

RESTAURERING AV HOLMEEGENES, STAVANGER

Bygd i 1771 i det som nå heter Eiganesveien. Fredet i 2005. Bolighus, låve og høyloft med bruttoareal på 800 kvadratmeter. Eid av Stavanger Eiendom (kommunen) siden 2006. Restaurering pågått siden 2007. Beregnet ferdig i 2016. Kostnadsramme 35 millioner kroner. Store deler av restaureringen er gjort av Høie-Ueland, Sandnes.

FAKTA

HØIE-UELAND AS, SANDNES

Etablert i 1990, eies og drives av tømrermestrene Kjell Høie og Harald Ueland. 20 ansatte. Opplæringsbedrift med fire løpende lærekontrakter. Fem har nylig tatt svennebrev. Bygger nytt og restaurerer. Omsatte for 66 millioner i 2014. Omtalt i Byggmesteren nr. 7-15: «Lærerikt og krevende å bygge» om Optimeras tre referansehus på Sola ved Stavanger.

En fredet bondegård med gartneri

Stavanger eiendom som er kommunalt selskap skriver følgende om Holmeegenes på nettsidene: «En fredet bondegård med gartneri på Eiganes i Stavanger, som rehabiliteres med gamle håndverksmetoder.

Prosjektet omfatter rehabilitering av bolighus, driftsbygning og et frølager.

Fredningen fra 2005 omfatter også gårdsplassen med tuntre, adkomstveien fra Eiganesveien til gårdsplassen og fundamente- ne fra drivhusene. Fredningen gjelder både eksteriør og interiør.

Stavanger kommune kjøpte eiendommen i 2006.

Alt inventar fulgte med. Det er en samling på flere tusen gjenstander som forteller en detaljert historie om en familie gjennom mer enn ett hundre år. Samlingen er gitt til Stavanger Museum. Den skal tilbakeføres når restaureringen er fullført, og museet skal drifte Holmeegenes. Stavanger eiendom blir eier av bygningene.

Bruttoarealet som omfattes av prosjektet er omlag 800 kva- dratmeter. Budsjettet er på 35 millioner kroner, og etter planen er vi ferdige i 2016. Det ligger i prosjektets natur at det kan forekomme utsettelse og endringer.»

Innenfor glassdørene på toppen av den gamle låvebrua lå høyloftet som nå er blitt et festlokale. Takstein som kledning på veggene er ikke så vanlig her i landet.

KURSNYHET!

KLIKK HER
FOR MER INFO

Stillasbygging etter ny stillasforskrift 1.1.2016

ALLE som skal bruke, bygge, demontere eller kontrollere stillas over 2 meter (øverste stillasgulv), er etter ny stillasforskrift pålagt å ha dokumentert teoretisk og praktisk opplæring.

Fellesopplæring

Byggmesterskolen tilbyr et **7,5 timers** kurs som tar for seg den teoretiske sikkerhetsopplæringen ved bygging, demontering og kontroll av stillas opp til øverste stillas- gulv på 9 meter. Også brukere av stillas vil få dekket forskriftskravet til sikkerhetsopplæring ved å ta dette kurset.

Forskriftens krav til opplæring for ulike stillashøyder:

- 2 - 5 meter: 7,5 t teori og 7,5 t praksis.
- 5 - 9 meter: 15 t teori og 15 t praksis.

Bruk av stillas opptil 9 meter: 4 t teori

Bedriftens oppfølging

De resterende 7,5 timene *teoretisk* opplæring (ved stillashøyde 5-9 meter), som omhandler bruk av eget stillassystem, samt den *praktiske* opplæringen, utføres av egen bedrift og/eller stillasleverandør. Byggmesterskolen er behjelpelig med opplæringsplan.

KURSDATOER:

■ Tromsø	8. des.
■ Oslo	14. jan.
■ Drammen	19. jan.
■ Sarpsborg	21. jan.
■ Stavanger	28. jan.
■ Tønsberg	9. feb.
■ Skien	10. feb.
■ Fredrikstad	11. feb.
■ Bodø	16. feb.
■ Haugesund	1. mars
■ Drammen	3. mars
■ Tromsø	8. mars
■ Oslo	10. mars
■ Trondheim – Tiller	15. mars
■ Trondheim – Hell	16. mars

Påmelding og mer informasjon:
www.byggmesterskolen.no

BYGGMESTERFORBUNDET

BYGGMESTERSKOLEN

Mens regnet siler

SILSAND, SENJA: Når høstmørket senker seg og det flammer i ovner i nybygg på Silsand, er det sannsynligvis tømrere fra Bygg i nord AS som har sørget for kosen.

AV **ELISABETH JOHANSEN**
post@byggmesteren.as

Eneboliger og tomannsboliger ligger skrått oppover åsen i tettstedet Silsand på Senja i Midt-Troms – hvitmalte og skinnende ligger de og venter på høsten.

– Ja, sier daglig leder Jon Roar Edvardsen og peker i husklyngene, det huset har vi satt opp, og den tomanns-

boligen er det vi som har bygd – og der ligger det ei tomt vi skal ta fatt på når bare alle tillatelsene er på plass.

Bedriften Bygg i nord AS har ni tømrere, tre ansatte i administrasjonen og markedet er nærområdet deres – Målselv, Bardu, Dyrøy, Senja og Finnsnes. Tømrerne har ofte nok å gjøre i tett avstand til der de bor. Bedriften har satset

på rehabilitering og nybygg for privatmarkedet i tillegg til at de utvikler tomter og selger ferdige boliger.

Tilpasset årstidene

Edvardsen forteller at de stort sett har tilstrekkelig arbeidsreserve – men månedene mars og april kan være slakke.

– Da tar vi takarbeid og andre mindre jobber dersom vi ser at det kan bli stopp. Vi pleier å ha et par takjobber i reserve som vinterarbeid. Det er lettere å holde snøen enn vannet ute – så vi tar gjerne

Nils Kristiansen sørger for at også bilene får det tørt og fint når vinteren kommer. (Alle foto: Ingun A. Mæhlum)

på Silsand

takjobber om vinteren, forteller han og stryker regndråpene av ansiktet.

Høstregnet kan være tett i nord. Nils Kristiansen er godt hyrt for høstværet, og mens regnet driver nedover regnjakka, gjør han ferdig garasjeveggen til en enebolig som eierne gleder seg til å flytte inn i før jul. Sammen med to kolleger setter han opp huset.

Tomannsbolig ved behov

I nabolaget ligger en tomannsbolig der et annet tømmerlag fra Bygg i nord AS er i innspurten, og omkring ligger tomter som

frister til nybygging.

- Har vi lite å gjøre, kjøper vi ei tomt og bygger en tomannsbolig, sier daglig leder.
- Datterselskapet Bygg i nord bolig AS

utvikler tomtene. Utfordringen er egentlig å finne tomter. Vi bruker nettverket vi har blant private. Kommunen har ikke lagt ut noen større felt, forteller Edvardsen som selv er tømmermester.

Med seg i bedriften har han en stabil gruppe ansatte, sju av tømmerne har vært i bedriften mellom ti og 30 år. De andre tømmerne har vært i bedriften fra gjennomført læretid. ➔

FAKTA

BYGG I NORD AS, SENJA

Startet i 1982 som Finnsnes Trelast. Utviklet til husleverandør med egen elementfabrikk. Bygger nytt og rehabiliterer med marked i disse kommunene i Midt-Troms: Senja, Finnsnes, Målselv, Bardu og Dyrøy. 12 ansatte. Omsatte for 23 millioner i 2014. Mesterhusforhandler i Senja og Midt-Troms.

Daglig leder Jon Roar Edvardsen viser rundt i byggefeltet der bedriften har bygd flere av husene.

Masserer for trivsel

Noen faste poster i firmaets aktivitetskalender bidrar til trivsel blant ansatte.

– I 15 år har alle hatt tilbud om massasje én gang i måneden, og vi har egen manuellterapeut som kommer to ganger i måneden slik at alle kan få tilbudet. Det tror vi har hjulpet på både sykefravær og trivsel. Vi hadde ett års prøveordning og fikk raskt tilbakemeldinger om at dette var vellykket, så vi har fortsatt. Arbeidsukene avslutter vi med felles kaffetreff med kaffe og kaker for dem som vil. I og med at de fleste har jobbet her så lenge, kjenner alle hverandre godt og vi har korte kommunikasjonslinjer. Her sitter vi sjelden med stengte dører, slår han fast.

Elementbygging

I tomannsboligen holder tømrer Tor Martinsen på med kjøkkenet – det er bare de siste detaljene som gjenstår før boligen er innflyttingsklar.

– Det er så all right å være på en slik jobb som dette huset er, det er en trivelig avveksling. Her har vi bygd på konvensjonell måte plank for plank, forteller han, og tilpasser plater over kjøkkenbenken.

Nærmeste nabo til Bygg i nord AS er en elementfabrikk som leverer prefabrikerte vegger som firmaet gjerne bruker. Det er sjelden de har konvensjonelle prosjekter.

– Vi leverer de fleste eneboliger i elementer som er ferdig utvendig, oftest også isolert og ferdig kledd på innsida. Fordelen med elementer er at vi får et tett bygg på få dager, og det gjør fukt til et «ikke-problem» selv om høstregnet siler ned som nå, smiler Edvardsen.

Største lengde på elementene er 13,80

meter og høyden er 3,70. Når de er så store, trengs det spesialtransport med følgebil. Vi liker dette, det sparer de ansatte for halvparten av de tunge løftene. Det er kranbilføreren som er hovedmontøren. En annen fordel er at vi korter ned produksjonstida, forklarer Edvardsen.

Han er fornøyd med tingenes tilstand: Nok å gjøre, stabil arbeidsstokk og et greit marked.

– Eneboliger er lettsolgte, tomannsboligene har vært litt tynge å selge og hyttemarkedet holder vi oss unna. Der er det mye spesialtilpasninger og det tar mye tømretid på lite areal, vi foretrekker å ha det slik vi har det i dag, konstaterer han. ☒

I underetasjen setter Kai B. Olsen siste spiker i verket.

Tor Martinsen platekler deler av kjøkkenveggen.

Slett ikke som julekvelden på tømreren! Vebjørn Johnsen har kontroll over framdriften der han jobber på eneboligloftet. Han og kollegene skal sikre familien jula innomhus.

BYGGENÆRINGEN

Næringslivsider i Blikkenslageren | Byggmesteren | Maleren | Murmesteren | Tre og profil

Nr. 3-2015

A woman and a man are shown in a workshop setting. The woman, in the foreground, is wearing a dark blue work jacket, safety goggles, and black gloves. She is holding a power drill. The man, slightly behind her, is also wearing safety goggles and green gloves. They are both looking intently at a task. The background shows a workshop with various tools and materials.

Styrk rekrutteringen i egen bedrift

Byggenæringen sliter med fagkunnskapen. Ikke bare er det vanskelig å finne lærlinger, det er også vanskelig å holde på dem. Klarer du å få tak i lærlinger og gjøre læretiden deres mest mulig interessant og nyttig, så er gevinsten stor.

GODT GREP OM REKRUTTERINGEN

Etter at avdelingen til den videregående skolen ble lagt ned for ti år siden, har hjørnesteinsbedriften NorDan selv rekruttert og utdannet fagfolkene den trenger.

Tekst: Per Bjørn Lotherington

– Spennende å se at vi kan sette sammen mange ulike deler til et ferdig vindu, sier lærlingen Mariell Rasmussen.

“**D**et handler om å sikre oss framtidig arbeidskraft. Elever som kommer i arbeid rett fra tiende klasse, er ofte godt motiverte. Etter hvert blir de også gode fagfolk, sier personalsjef Kristoffer Gjøtterud og faglig leder Britt Jane Gursli i vindu- og dørprodusenten på Moi sør i Rogaland.

Fabrikken har sin egen lærlingordning i fem forskjellige produksjonsfag og i kontorlag. I de to fagene trevare- og bygginnsredning og produksjonsteknikk tar de inn fire års og to års lærlinger.

Over 40 lærlinger på ti år

Hvert år siden 2005 har de tatt inn fire-fem elever til trevare- og bygginnsredning. De aller fleste har fortsatt i bedriften etter fullført svenneprøve.

NorDans største fabrikk ligger på Moi i Lund kommune, og med over 260 ansatte i produksjonen, har den nesten ti prosent av de 3.200 innbyggerne i arbeid.

Selv om konkurransen om arbeidskraften ikke er så stor i dette området, kan de ikke slippe av med rekrutteringsarbeidet, forsikrer personalsjefen.

– Vi må tenke langsiktig, fordi vi må satse mest på lokal arbeidskraft. Vi er avhengig av at de ansatte har nødvendig kompetanse, og kan ikke hente noen inn fra gata når det trengs. Derfor må vi gjøre vårt for å være attraktive for ungdom som kan bli gode fagarbeidere her, sier han.

Rekrutteringsaktivitetene foregår gjennom god kontakt med ungdomsskolen i kommunen og ved å delta på utdanningsmesser i distriktet. Mange har

kjente eller til og med foreldre som jobber her, og alle i kommunen vet at det er en stor og stabil arbeidsplass, poengterer personalsjefen.

Mer tilgjengelig arbeidskraft

Rekrutteringen til de to andre fabrikkene, i Egersund og på Otta, er litt mer rettet mot voksne arbeidere. På de to stedene er det flere tilgjengelige som har erfaring eller fagbrev.

– Vi satser også på videreutdanning av ansatte, og har en del voksne som tar fagbrev, og som dermed blir bedre i stand til å jobbe med oppgavene som man regner med vil bli mer krevende framover.

Stolte i arbeidstøy

Faglig leder Britt Jane Gursli følger opp lærlingene og underviser dem i yrkesteori.

Det er godt å se hvordan selvtilliten vokser etter hvert som de mestrer oppgaver de blir satt til.

Britt Jane Gursli

– Er det spesielle utfordringer med så unge lærlinger?

– Nei, bortsett fra at vi må passe på at de har instruktører med seg når de jobber med maskinene, sier hun.

– Lærlingene er veldig engasjerte og motiverte fra første dag. De føler nok at de er en av gjengen, de er voksne, og er stolte når de får på seg arbeidstøy første gang, legger hun til.

Britt Jane Gursli har selv svennebrev og teknisk fagskole, og jobbet i produksjonen tidligere. Hun kjenner alle lærlingene.

– Det er godt å se hvordan selvtilliten vokser etter hvert som de mestrer oppgaver de blir satt til. Lærlinger som tror de vil slite med å oppnå kompetansebrev, klarer det og går videre og tar svennebrevet også!

– Også hos oss slutter enkelte før de har fullført læretida, må den faglige lederen

innrømme. – Men det skyldes oftest at de oppdager at dette ikke er et fag for dem.

Beste valget jeg har gjort!

– Jeg har alltid likt å arbeide med hendene, og var skolelei. At jeg begynte her, er det beste valget jeg har gjort, sier 18 år gamle Mariell Rasmussen. Hun er en av 16 lærlinger i trevare- og bygginnredning. Nå er hun i gang med det fjerde og siste læreåret.

– Det er fantastisk å jobbe her, og se hvordan mange deler settes sammen til vinduer, sier hun midt i produksjonen. Hun setter inn glass og beslag sammen med den erfarne fagarbeideren Roy Birkeland.

Mariell Rasmussen bor på Moi og håper å få jobb i fabrikk når læretida er over. Men hun kan også tenke seg å ta mer utdanning og bygge på med et annet fagbrev.

Treårig omvei på skolen

Simon Fauskanger er en annen av lærlingene, han går også siste år i læretida.

– Jeg håper på jobb når jeg har tatt svennebrevet. Begge foreldrene mine jobber også her, sier 22-åringen.

Han kom til bedriften da han ikke fikk jobb etter å ha gått tre år på videregående skole allmennfag med salg og service. Som de andre lærlingene, synes han det har vært fint å få lønn i hele læretida. Fordelt over fire år, får de det som tilsvarer fagarbeiders lønn i to år.

FABRIKKEN

Lærlinger hos NorDan

» Fabrikken tar årlig inn fire-fem nye lærlinger i fireårige løp i trevare- og bygginnredningsfaget og inntil tre 2- årslærlinger i fem andre fag knyttet til produksjon og kontor.

» Formålet er å rekruttere gode fagfolk for framtida. Som oftest tilbys lærlingene jobb når svennebrevet er bestått. Fravær og utvikling i læretida er avgjørende.

» Lærlinger lønnes med stigende andel av fagarbeiders lønn fra første dag i lære.

» Fylkeskommunen sørger for undervisning i fellesfagene. Den foregår etter andre læreår, og helst som en dag i uka.

NorDan er vindus- og dørprodusent med hovedkontor på Moi sør i Rogaland. Den er en hjørnesteinsbedrift med vel 260 produksjonsarbeidere, nesten ti prosent av Lunds befolkning. Trenger godt kvalifiserte ansatte til det som blir mer krevende arbeidsoperasjoner i produksjonen i åra som kommer.

Virkelig vekslingsmodell

Rogaland Tresenter er trevarefabrikkenes opplæringskontor. Paul-Arne Amundsen som er daglig leder ved senteret, roser NorDan for at den tar inn lærlinger i det fireårige løpet.

– Dette er vekslingsmodellen i virkeligheten. Den er en suksess her, med minimalt frafall sammenlignet med det de fleste videregående skolene sliter med. Her går de to år i lære før de får undervisning i fellesfagene. Da er de mer modne og dermed mer motiverte.

– Denne modellen skulle vi gjerne sett gjennomført andre steder, sier Amundsen.

Han mener ordningen har fordeler for alle parter: Bedriften får nytte av arbeidskraft gjennom fire år, lærlingene får praktisk læretid med lønn, og fylket er spart for problemer med frafall.

– Jeg skulle ønske at flere kunne få det samme utdanningsløpet som lærlingene her på NorDan, sier Paul Arne Amundsen, daglig leder i opplæringskontoret Rogaland Tresenter.

ENTREPRENØRER NÆR BLINK

Joachim Bjørvik er lærling i AF i Sogn og Fjordane, og lot seg lokke til å prøve den ene utfordringen på standen, et avansert puslespill.

Skoleelever la igjen et «overveldende antall» søknader om lære plasser. Likevel ble det bare nesten blink for entreprenørkonsernet AF Gruppen da de jaktet unge nysgjerrige ingeniører på høstens Bygg Reis Deg.

Tekst: Per Bjørn Lotherington

Det er selvsagt bra at så mange elever vil bli lærlinger hos oss, men vi hadde også ønsket oss kontakt med enda flere kommende ingeniører. Et suksesskriterium for framtidig vekst, er at vi tiltrekker oss flinke ingeniører og fagarbeidere, sier Sif Løvdal som er rekrutteringsansvarlig i selskapet.

– På Bygg Reis Deg var målet å bygge firmaets merkevare, og vise at vi har interessant arbeid å tilby unge som vil ha jobb.

– Vi har i dag 3.000 ansatte, og ansetter omtrent 350 godt kvalifiserte medarbeidere hvert år, fortsetter Løvdal.

Entreprenørkonsernet deltar på rekrutteringsmesser på høyskolene hvert år. Særlig på NTNU, men også på andre høyskoler, får de kontakt med langt flere som kan være aktuelle å ansette når de er ferdig med utdanningen.

10 prosent lærlinger

AF Gruppen har nå omtrent 30 løpende lærlingkontrakter i flere fag, blant annet i tømrer-, murer- og betongfagene i bygg- og anleggshetene.

– Målet er å ha 10 prosent lærlinger i årene framover. Vi tenker langsiktig og vil utvikle egne fagarbeidere på områder der vi selv kan ha konkurransekraft, sier Sif Løvdal.

Muligheter uten grenser

På AF Gruppens rekrutteringssider på nettet er også unge menneskers nysgjerrighet et viktig poeng:

– I AF Gruppen dyrker vi nysgjerrigheten. For vi vet at de som stiller nye spørsmål som regel finner nye svar, skriver konsernet.

– Det er knapt grenser for hvilke muligheter som finnes i AF. Du kommer langt med vilje, pågangsmot og en solid dose nysgjerrighet. AF gir deg rom til å leve nysgjerrigheten ut, lover konsernet.

MANGEL PÅ FAGFOLK

Den største utfordringen

– Mangel på menneskelige ressurser er den største utfordringen for NCC internasjonalt og her i Norge, konstaterte administrerende direktør og konsernsjef Peter Wågström i et foredrag på håndverker- og entreprenørdagen på Bygg Reis Deg. Han leder konsernet som har 18.000 ansatte rundt om i verden og omsetter for 52 milliarder norske kroner.

En egen privat teknisk utdanning i Sverige kan bli ett av konsernets tiltak for å forebygge mangelen på fagfolk. De søker også kontakt med innvandrere som har en ønsket teknisk bakgrunn, fortalte han.

OMDØMMET BESTEMMER OM DU FÅR SØKERE

I dagens digitale verden er bedriftens omdømme avgjørende for interessen fra jobbsøkere. Samtidig gir sosiale medier unike muligheter for å rekruttere motiverte medarbeidere.

Tekst: Oddbjørn Roksvaag

Svein Grande er DNV-sertifisert rekrutterer og driver firmaet Manifesto som bistår bedrifter med rekruttering i sosiale medier.

Jobbsøkerne finner sannheten

- I dagens digitale verden er du og din bedrift fullstendig blottlagt. Det setter krav til bedriftens fokus og evne til å bygge eget omdømme. De fleste googler bedriften før de søker jobb. Og de googler sin nye sjef. Jobbsøkeren er på Facebook eller LinkedIn og ser kanskje at han/hun og den nye sjefen har felles venner. Da tar jobbsøkeren kontakt med dem. Kontaktlisten din på sosiale medier har mye større troverdighet enn teksten i stillingsannonser. Mange små og mellomstore bedrifter tar for lett vint på sitt eget omdømme, sier Grande.

Bruk andre kanaler til rekruttering

For veldig mange bedrifter er det fortsatt vanlig å bruke stillingsannonser i lokalaviser og på Finn. Men det finnes andre alternativer som både kan være mer effektive og billigere.

- Hvis du er håndverker bør du tenke på å bruke Facebook for å finne dine medarbeidere. Der treffer du målgruppen. Facebook har tre millioner norske brukere. Ingen andre medier er i nærheten av å ha det brukertallet. Her kan du treffe de passive jobbkandidatene, de som har en god jobb. Men det kan være at de har kranglet med sjefen en dag eller fått litt kjedelige arbeidsoppgaver i det siste. Da er de i modus til å lese en stillingsannonse når de likevel er på Facebook.

- Reklame på Facebook kan målrettes helt ekstremt. Annonseren kan tunes inn slik at den kun vises til håndverkere i en bestemt

Å annonsere i sosiale medier er både bedre og billigere. Det er en grunn til at aviser og andre merker en sterkt sviktende annonseomsetning, sier Svein Grande i Manifesto.

by, eller i en bestemt alder, eller til noen som leser bestemte tidsskifter, er medlem i ulike bransjeorganisasjoner eller har bestemt utdanning eller har gått på en spesiell skole. Mulighetene til selektering er enorme.

Sjekk hjemmesiden din

- Hva slags respons kan man forvente ved annonsering i sosiale medier?

- Du kan få 40 søknader eller ingen. Det kommer an på type stilling og hvilken bedrift det er. Det kommer også an på bedriftens rykte, når på året du annonserer, hvor i landet bedriften holder til og hvordan bedriftens hjemmeside ser ut. For før eller siden kommer en potensiell søker inn på bedriftens hjemmeside. Den bør ikke være full av skrivefeil og dårlige bilder.

Hvis hjemmesiden bærer preg av at dette er et gorr kjedelig sted å jobbe eller ser useriøs ut, har bedriften et imageproblem, uavhengig av hvor man annonserer.

- Man må ta bedriften på alvor. Det handler om hvordan bedriften behandler sine ansatte, jobbsøkere og de som slutter. Det handler kort og godt om å gjøre mot andre det du vil at andre skal gjøre mot deg. Det betaler seg mer enn noen gang, sier Grande.

Kontaktlisten din på sosiale medier har mye større troverdighet enn teksten i stillingsannonseren.

VIKTIG UTPLASSERING OG VARIASJON I ARBEIDET

Å velge lærebedrift går mye på følelser, erfaring og en og annen anbefaling. Det forteller fire reflekterte lærlinger i murerfaget om veien fram til plassen som lærling.

Tekst og foto: Knut Randem

De fire lærlingene er sammen med andre murerlærlinger samlet hos en leverandør for å lære mer teori og få erfaring i praktiske metoder og arbeid i våtrom og flislegging.

– *Hvorfor valgte de å bli håndverkere og hvorfor valgte de dette faget?*

– Det var i hvert fall tilfeldig at jeg valgte murerfaget. Jeg tenkte at det var greit å ha et trygt fag i bunnen, sier Christoffer Hebenes.

– Og så er det praktisk, alltid noe nytt, skyter Andreas Krangle inn.

– Murerfaget fikk jeg interessen for på Vg1. Jeg synes jeg får gjort mer fram til ferdig resultat her enn i andre fag.

Nestemann har neppe noe valg, arvelig belastet som han er. Richard Herland er fjerde generasjon håndverker og tredje generasjon murer.

– Jeg har hatt mange sommerjobber i faget. Dessuten var jeg lei skole, hadde erfaring og mange kontakter i faget, sier Herland.

Gulam Sarway kommer fra en praktisk anlagt familie. Han mener håndverksfagene er viktige fordi de gjør det mulig å stå på egne ben så raskt som mulig. Han fant ut at han hadde egenskaper som gjorde at han egnet seg godt som murer.

Valg eller press?

Hvem velger egentlig yrkesretning. Er det forventninger fra familie, rådgivning på skole eller egne interesser? Svarene spriker i alle retninger.

– Vi var fire på vår skole som valgte dette faget. Men det var resultat av et press fra skolen. Helt greit det, sier Hebenes.

Ellers blir det jo ingen som velger fagene med minst søkning, slår Krangle fast.

Det var ikke familien som presset på for at Herland skulle velge dette faget. Heller tvert i mot. Å komme fra en håndverkerfamilie med flere generasjoner i faget førte isteden til at han ble frarådet å velge murerfaget. Bli heller elektriker, fikk han råd om.

Han er heller ikke den første generasjonen i familien som ble frarådet å velge samme fag som far. Og heller ikke den første til å trosse rådet.

Å skaffe seg læreplass

Det er slett ikke enkelt å velge sin framtidige arbeidsplass når man er ny i et fag. Hvor vil jeg trives? Hvor kan jeg få variert arbeid? Er det noe arbeid jeg ikke vil gjøre? Er det noen som er spesialister på det jeg liker best? Hvor holder bedriften til og hvor er byggeplassene? Spørsmålene er mange

og i noen fag har mulighetene blitt mindre de senere årene. Og fikk de noen hjelp til å finne fram?

– Skolen ville vi skulle finne bedriften vi ville ha læreplass i selv. Det var vanskelig å finne fram så jeg måtte høre på anbefalinger fra andre, sier Hebenes. Han så seg ut murmester Rolf Holm. Det lyktes og han fikk læreplass der.

Også Krangle lyttet til anbefalinger. Han besøkte murmester Knut Guttorm og valgte den uten å lete videre.

– Det var den første bedriften jeg besøkte, men det virket som en hyggelig familiebedrift, så dit ville jeg, sier han.

Utplassering er viktig

– Da jeg gikk på Vg2 hadde vi utplassering i bedrifter. Mine utplasseringsuker var i Veidekke, forteller Gulam Sarway.

– Etter det var det ikke like lett å gå tilbake til skolen. Så jeg ba om å få være i bedriften så mye som mulig.

– Heldigvis fikk jeg til en ordning hvor jeg fikk være ute i bedriften på verksteddagene. To dager i uka. Da vi skulle søke læreplass, søkte jeg hos Veidekke og en bedrift til. Veidekke svarte først. Dem hadde jeg erfaring med.

LÆREPLASSEN

Vil ha konkurranse

Skolene og næringslivet har forskjellige interesser. Det er ikke til å legge skjul på, sier opplæringsleder Lars Eikemo-Rolfsen i Murmesternes forening i Oslo.

– Skolene er interesserte i at elevene gifter seg med bedriftene de er utplassert i under Vg2. Bedriftene vil heller gi utplasseringsmuligheter til flere elever. Noen vil gjerne ha utplasserte elever store deler av året slik at de kan se hvilke elever de kan tenke seg som framtidige lærlinger.

– Men skolene vil ikke ha slik konkurranse. Selv om den går begge veier. Om elevene får praksisuke i flere bedrifter vil også de kunne velge hvor de vil søke læreplass, framhever Eikemo-Rolfsen.

Viktig kjemi

Eikemo-Rolfsen mener det ikke behøver å være noe galt med en elev som ikke får læreplass i den bedriften han har vært utplassert i. Det kan være flinke elever, men kjemien stemmer kanskje ikke helt. Det kan gå begge veier og er positivt for begge parter, mener han.

– Du kan mene hva du vil om det, men livet er jo en konkurranse.

Tilfeldigheter avgjør

Opplæringslederen har inntrykk av at 80 prosent av de som velger håndverksfag gjør det tilfeldig. Gjerne fordi de har fått beskjed av rådgiveren om at dette er noe som passer for vedkommende. Andre gjør valget ut fra familierelasjoner eller av andre grunner.

Når elevene om våren har registrert seg i datasystemet «Vigobedrift», forteller Eikemo-Rolfsen at han henter ut hvilke elever i de ulike kommunene som ønsker seg til hans fag.

– Jeg sorterer dem etter fravær og karakterer. Fraværet er viktigst. Så ringe jeg rundt og kobler bedrifter og elever slik at det blir gjennomført intervjuer med de som ikke allerede har skaffet seg en læreplass.

Andreas Krange (f.v.), Christoffer Hebenes, Richard Herland og Gulam Sarway har hatt forskjellige veier til håndverket, men trives godt. Her er de på kurs hos en leverandør.

Hos Moderne Byggfornyelse fikk jeg seks ulike typer arbeid i løpet av to uker. Denne variasjonen i arbeidet var avgjørende for at jeg søkte lærlingplass hos dem.

Gulam Sarway

– Jeg er overbevist om at utplasseringen i bedriften var avgjørende for at jeg fikk lærekontrakt der.

Herland var også utplassert, men for han gikk det ikke like greit.

– Først var jeg utplassert i et fasaderehabiliteringsfirma. Der var det bare sjefen som snakket norsk. Det var grunn nok til å

ikke bli der. Så ble jeg utplassert hos en større entreprenør, men der sto jeg og gjorde den samme jobben i to uker. Det var litt kjedelig.

Så ble han utplassert hos Moderne Byggfornyelse. Der fikk han variasjon i arbeidsoppgavene.

– Det var noe annet. Der fikk jeg seks ulike typer arbeid i løpet av to uker. Denne variasjonen i arbeidet var avgjørende for at jeg søkte lærlingplass hos dem. Og det er der jeg er nå.

Sarway råder andre elever til å være tidlig ute når de skal søke firmaene. Søke flere steder og å vise initiativ er viktig, mener han.

– Og hvordan trives de som håndverkere? Alle trives godt med lærings situasjonen sin. Bare en ser videre. Han ser for seg å gjøre noe annet etter svenneprøven, men heller ikke han vil ut av faget.

– Kanskje noe som dette, sier han og nikker rundt seg i leverandørens lokaler.

FLERE INNVANDRERE GIR DÅRLIG REKRUTTERING

Når innvandrerne kommer, forsvinner lærlingene. – Vi har hatt større fall i rekrutteringen i de yrkene hvor det er mange arbeidsinnvandrere, sier Fafo-forsker Jon Horgen Friberg.

På polske byggeplasser som denne ligger kompetansen og planleggingen høyere opp i systemet, og håndverkerne arbeider mindre selvstendig, konstaterer Fafo-forskerne.

Tekst og foto: Georg Mathisen

Arbeidsdepartementet har satt Fafo til å forske på arbeidsinnvandring. Friberg og kollega Hedda Haakestad tar for seg makt forholdene i byggenæringen. Og blant funnene, altså: Dårligere rekruttering.

Trenger folk

– Det er åpenbart at det har vært behov for flere mennesker i byggenæringen. Så er spørsmålet hva det har å si at det kommer såpass mange, sier Jon Horgen Friberg til Byggenæringen.

Språk og kompetanse hos de nye på byggeplassene betyr mye. Men forskerne i det som tidligere var fagbevegelsens forskningscenter, mener det er enda viktigere å se på hvor sterkt de nyankomne står i forholdet til arbeidsgiverne.

– Arbeidsinnvandrerne har veldig svak forhandlingsmakt. Alternativet deres er det polske eller det litauiske arbeidsmarkedet, hvor det er veldig lave lønninger, sier Friberg.

Ikke så selvstendige

Han innrømmer likevel at det ikke alltid er konflikt mellom ansatte og bedrifter.

– Det går et skarpt skille mellom seriøse og useriøse, og mellom organiserte og uorganiserte, sier han.

– Og hva så med rekrutteringen?

– Der har innvandringen mye å si. Man

har hatt et voldsomt fall i rekrutteringen til mange byggfag. Ikke minst er det større fall i rekrutteringen i de yrkene hvor det er mange arbeidsinnvandrere, konstaterer Fafo-forskeren.

Når et yrke blir dominert av arbeidsinnvandrerne, fører det i neste omgang til dårligere arbeidsvilkår, lavere lønninger, flere underleverandører og mer bruk av bemanningsbyråer. Samtidig forsvinner den selvstendige stillingen som kompetente, norske fagarbeidere vanligvis har hatt på byggeplassen.

«Polakkarbeid»

– Statusen faller, særlig for ungdommen. Fag som de tidligere kunne se for seg at ville gi et godt yrke med yrkesstolthet og stabil og relativt god lønn, blir «innvandreryrker». Ungdommen søker seg vekk fra de fagene

som oppfattes som «polakkarbeid», sier Jon Horgen Friberg.

Samtidig er det heller ikke så attraktivt for arbeidsgiveren å investere langsiktig i å ta inn lærlinger. Lærlingene tas ikke inn for å rekruttere arbeidskraft, men for å rekruttere fremtidens ledere.

Bondesønner

Friberg understreker at tallene hans først og fremst stammer fra Oslo, og at utviklingen ikke er like tydelig i hele landet.

– Tradisjonelt er hovedkilden til å rekruttere fagarbeidere, de nest eldste bondesønnene. De er vokst opp på bygda, vant til i å ta i et tak, men kan ikke ta over gården. I Trondheim, for eksempel, merker vi at det fremdeles er litt slik: Byen har et svært omland av jordbruksland, og er ikke like avhengig av å rekruttere fra Øst-Europa, sier han.

Jon Horgen Friberg er opptatt av forhandlingsmakt på arbeidsplassen.

TØMREREN

A carpenter wearing a yellow hard hat and a grey long-sleeved shirt is kneeling on a concrete floor, working on the wooden hull of a boat. The hull is made of light-colored wood and has a pointed bow. The workshop is filled with various wooden planks and beams, some stacked on red metal racks in the background. The floor is covered with sawdust and some small pieces of wood.

**Elever
utfordres
med tre-
bro**

A photograph showing two men working on a roof. The man in the foreground, Jan Overrein, is wearing a black jacket and large red earmuffs, smiling at the camera while holding a wooden plank. The man behind him, Ivar Kvalvær, is also in a black jacket and looking towards the camera. They are installing wooden battens over a layer of insulation on a roof. In the background, a residential neighborhood with houses and hills is visible under a clear sky.

Jan Overrein og Ivar Kvalvær legger nytt tak, med 15 centimeter isolasjon. Her skal det etterpå legges Altaskifer.

Nytt skifertak på gammelt hus

TRONDHEIM: En skiferstein falt ned fra taket mens huseieren slappet av på terrassen. Å legge nytt, påkostet tak med Altaskifer, ble en jobb for Møllenberg Byggmesterforretning.

AV **HARALD VINGELSGAARD**
post@byggmesteren.as

Byggmestrene Jan Overrein og Ivar Kvalvær ser opp på taket på det gamle huset som ligger nedenfor Tyholt i Trondheim.

– Her var det «leirskifer» som hadde ligget der siden huset ble bygd i 1921. Leirskiferen var smuldret opp og alt måtte kastes i kontaineren, sier de to som eier og driver Møllenberg Byggmesterforretning.

Da huset ble bygd for snart 100 år siden, hadde de ikke galvaniserte, rustfrie spiker til å feste skiferen med. Spikerne i skifersteinene var rustet og mange knakk. Derfor falt en stein ned fra taket. Heldigvis ble ingen skadet.

Skikkelig og tett

Huseier Rune Skarstein følger med på tømmerens arbeid.

– Jeg vil ha et skikkelig tak. Det skal være et pent og tett tak, slik at jeg kan være trygg på at det ikke blir lekkasjer. Et tak for framtida. Altaskifer tror jeg holder i 100 år, kanskje enda lengre tid, sier Skarstein.

Med skifer blir taket nærmest tilbakeført til slik det stod før, og det blir i pakt med tak på nabohusene fra samme tidsepoke tidlig på 1900-tallet.

– Vi ønsker å bevare det originale uttrykket, samtidig som vi tenker på isolering, sier byggmestrene Overrein og Kvalvær.

Tømmerne i Møllenberg Byggmesterforretning rev taket ned til den gamle taktroa. Deretter la de en 48x148 millimeter takbjelke i tettvokst furu. På den måten fikk de plass til et 15 centimeter lag isolasjon mellom den gamle og den nye taktroa. Noen steder ble det mye mer isolasjon, fordi taket var skjevt. Tekking av taket med skifer utføres etter anvisning i Byggforskserien.

Varmere inne

– Med isolert tak blir huset varmere. Vi unngår at varmen innenfra kommer opp til taksteinene, varmer opp disse om vinteren, slik at vann renner ned i takrenna og danner farlige istapper. Varmetap på denne måten var noe av problemet med det gamle huset, sier byggmestrene.

Huset er halvannen etasje, pluss et loft. Huset er i god stand, alderen til tross. Og utsikten er fantastisk. Trondheim sentrum, med Nidarosdomen som landemerke, ligger bare et par kilometer nedenfor.

Taket er svært bratt, det skrår over 40 grader.

Mens byggmestrene prater med huseieren, kommer de inn på temaet snø og fare for takras. De blir enige om at det også skal settes opp snøfangere som det ikke har vært på taket før.

Huseieren ønsker seg også skifer på taket over inngangspartiet. ➡

Her er en del av bryggerekka ved Nidelven i Trondheim. Den gule brygga nærmest har råtten bærekonstruksjon som Møllenberg Byggmesterforretning skal restaurere.

Valgte kjente

Huseier Skarstein ville ha Møllenberg Byggmesterforretning til å gjøre jobben, fordi han har gode erfaringer med dem fra prosjekter på huset hans tidligere. De har sørget for ny drenering, lagd en fin terrasse og gjort noen småjobber innendørs. Huseieren hadde snakket om nytt tak i flere år, men det var først da han holdt på å få takstein i hodet, at han bestilte nytt.

Skifte stein på taket – og etterisolere – er en kulant jobb som blir gjort i løpet av noen uker.

– Vi har to arbeidslag på dette taket, et lag på hver side med to mann.

– Det er greit å gjøre en jobb med å legge Altaskifer, slik at det blir et pent og svært holdbart tak. Vi har ofte gjort lignende jobber, men med andre typer takstein, sier byggmestrene.

Altaskiferen er svært mye dyrere enn det billigste som kunne vært valgt.

Like deler nytt og gammelt

Møllenberg Byggmesterforretning har vært drevet siden 1990-tallet. I det siste har det utviklet seg i to retninger, en del nybygg og en del rehabilitering.

Overrein jobber mest innen rehabiliterings-markedet, mens Kvalvær bygger nye hus. Bedriften er nylig ferdig med en ny enebolig på Lade i Trondheim, og kunne flytte brakka 100 meter til neste bolig som de snart skal begynne å bygge. De ferdigstiller et annet og er i gang med et tredje andre steder i byen. Firmaet skal også i gang med en spesiell restaurering, den handler om bærekonstruksjonen i en av de gamle bryggene ved Nidelven. Den er en del av den

æverdige bryggerekka. En krevende jobb. Mange tømmerstokker som brygga står på, er delvis råtne, og skal skiftes ut. Bygget er blitt «salrygget». Møllenberg Byggmesterforretning skal rette det opp, ikke bare fundamentet, men også i konstruksjonen oppover i etasjene.

– Dette blir en faglig svært interessant jobb, sier Overrein. Han ser fram til nye rehabiliteringsoppdrag som denne brygga, mens Kvalvær ser fram til å bygge nye boliger. ☒

Ivar Kvalvær (t.h.) og Jan Overrein i prat med huseier Rune Skarstein (t.v.) utenfor boligen i Trondheim.

FAKTA:

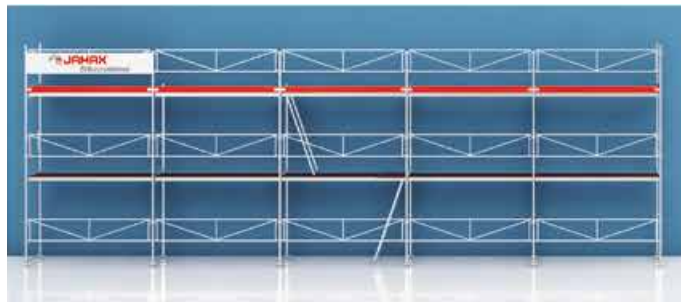
MØLLENBERG BYGGMESTER-FORRETNING, TRONDHEIM

12 ansatte, inkludert to lærlinger. Omsetning i 2014 om lag 16 millioner kroner. Medlem i Mesterhus og Byggmesterforbundet. Bygger nye hus i Trondheim med omegn. Rehabiliterer og restaurerer.

Norges mest solgte byggmesterstillas

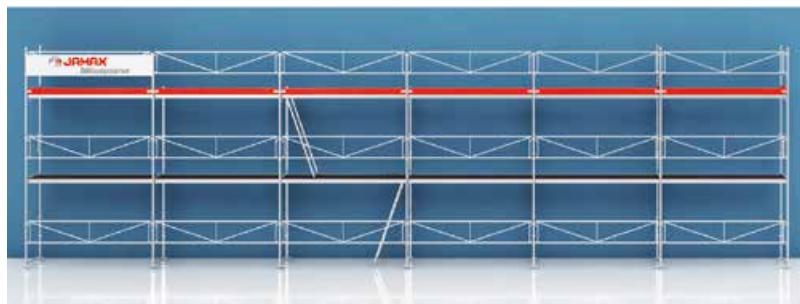
☎ 56 30 41 00 • ALUTEC.NO

Pakke 1: 82,5 m²

Totalvekt kun 612 kg

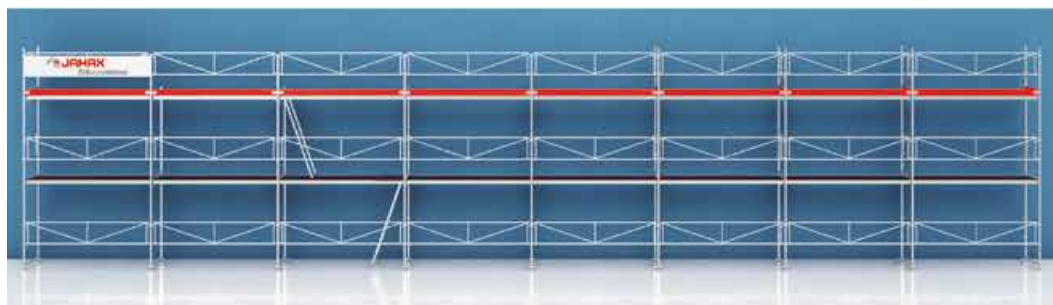
Lengde: 15 m. Høyde: 5,5 m

Pakke 2: 99 m²

Totalvekt kun 724 kg

Lengde: 18 m. Høyde: 5,5 m

Pakke 3: 132 m²

Totalvekt kun 947 kg

Lengde: 24 m. Høyde: 5,5 m

Jamax
stillashenger

**Ta kontakt
for pris!**

KLIKK HER
FOR MER INFO

Praktisk tilhenger til transport og oppbevaring av stillas.

- Sparer tid og krefter
- Oversiktlig
- Alt på ett sted - klar til bruk

Leveres ferdig registrert.

Totalvekt 1300 kg

Egenvekt: 310 kg

Nyttelast: 990 kg

Prosjektet har brakt elevene fra Vg1 og Vg2 sammen.

- Her får de som vil virkelig brynt seg, sier Roy Asle Tungland.

Sondre Austgulen med byggmester og faglærer Tore Reigstad.

Utfordres med trebro

NORD-HORDALAND: Snart er byggfagelevne på Austrheim vidaregåande skule ferdig med en skulpturell bro som får hedersplass i den nye Sentrumsparken.

AV CHRISTOPHER KUNØE
ck@byggmesteren.as

Det er ikke noe lite prosjekt som Vg1- og Vg2 elevene løser sammen i skoletiden.

Spenn på 14 meter

Byggverket i limt furutre er resultatet av et samarbeid mellom Kunst- og designhøgskolen i Bergen og Austrheim vidaregåande skule. Studentene har tegnet broen og i januar fikk lærere og elever på bygg og

anlegg klarsignal fra kommunen. Så var det bare å gå igang!

Elevenes bro er inspirert av en større original som prydet Zachariasbryggen i Bergen ifjor. Den ble bygd av studentene på Møbel- og romdesign/interiørarkitektur ved Kunst- og designhøgskolen, under ledelse av professor Petter Bergsrud for å teste ut trematerialer konstruksjonsmessig, visuelt og strukturelt.

Den originale broen står også i Austr-

heim, etter at byggmester Bjørn Rune Markhus fraktet den med båt opp til Årdalsvågen og byggeprosjektet Kystlandsbyen (Se artikkel på side 28).

Noe nytt på timeplanen

– Vanligvis bygger elevene benker og dukkehus, men her fikk de nye oppgaver: de må selv studere tegningene fra design-studentene, finne ut av det og løse problemene underveis. Dialogen med kunsthøgskolens professor og studentene har vekket dem – de går inn i dette med liv og sjel, sier kommunens prosjektleder Tove Veidung.

– Noen ganger sitter de og studerer broen. Så plutselig oppdager de noe de kan gjøre bedre. Engasjementet for faget er vekket og det er noe av det viktigste, sier hun.

Vi går ned til hallen der limingen av rammene og buer til broen utføres. Her har elevene erfart at liming av tre er et fag i seg selv, sier byggfaglærer Roy Asle Tungland:

– De må selv tegne opp og skjønne

Raymond Fanebust stortrives med brobygging.

– Det har vært veldig kult å få bygge en bro i Vg1, synes Malin Larsen

Medlemmene i Norsk Trelastkontroll leverer kvalitetsprodukter!

Foto: Treteknisk

NS-merket konstruksjonsvirke gir:

- Garantert bruk av autoriserte sorterere
- Materialer som er underlagt kvalitetskontroll av Norsk Trelastkontroll
- Last med riktig trefuktighet
- Last med mindre deformasjoner

TreFokus

Les mer på trelastkontrollen.no

KLIKK HER
FOR MER INFO

Se etter **NS**-merket last når du skal bygge!

Hele klassen av brobyggere (foran f.v): John S. Michelsen Synnevåg, Sondre Austgulen, Marcus Rysjeda Kvamme, Sindre Frotjold, Patryk Dunaj, Kjartan Bernes Nesse, Damian Karol Przewoznik, Worawit Jitsue, Andreas Solbak Stormark, Kenn Marlon Holsen, Espen Holgersen Helland og Harald-André Årås Nilsen. Bak fra venstre: Raymond Fanebust, Zander Kopperdal Stueland, Kevin Dingen Johansen, Steinar Tapis Rongevær, lærer Tore Reigstad, Iver Halland, lærer Roy Asle Tunland, Malin Larsen og Øyvind Strømsnes.

hvordan de skal mestre limjiggen. Det varierer litt på forståelsen av oppgavene, men de hjelper hverandre, sier Tunland.

– Det er jo veldig lærerikt å se mulighetene som ligger i laminering. At du kan skape din egen form i jiggen. Elevene som er spesielt interessert, blomstrer når de får slike oppgaver.

Hedersplass til håndverket

– Når dere kjører forbi parken om mange år, kan dere fortelle ungene at «den broen har jeg bygd», sa byggmester Bjørn Rune Markhus til alle elevene. Han har engasjert seg i byggfaglinjen ved Austrheim og nå fikk elevene klar beskjed om å utfordre seg selv med oppgaven.

– Med slike prosjekter lærer dere mye på kort tid, sa Markhus. – Når du søker læreplass, kan du vise til dette prosjektet og alt dere lærte. Det er ikke mange som har gjort det samme, så gjør deres beste, sa byggmesteren.

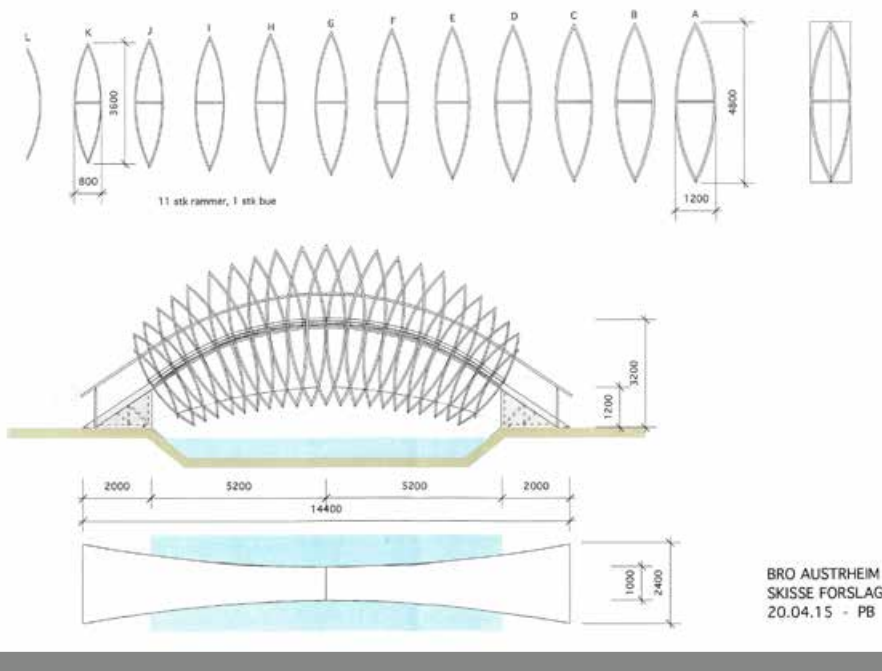
Elevene, som Malin Larsen, hørte etter og gikk tilbake til arbeidet.

– Det har vært veldig kult å få lov til å lage noe sånt på første året i videregående, sa hun. – Grunnlaget mitt innenfor denne type konstruksjoner var ikke stort, så det å forstå og se fysikken – hvordan dette skal henge sammen, og bruk av materialene, har vært mest utfordrende. Du kommer hjem og tenker på broen: Hvorfor ble det sånn? Kunne et trykkpunkt blitt annerledes om jeg hadde endret vinkelen?

– Det blir til at vi tenker mye på broen. Den skal jo kunne bære folk, så du har et ansvar og det er OK for da tar man det alvorlig. Det blir veldig kult dette her, mener Vg1-eleven Malin Larsen. ☒

Limjigg er et nytt fagområde for elevene.

Fotos: Shutterstock

Mange om beinet?

For kun kr 350,- kan du gi dine ansatte et eget abonnement på tidsskriftet Byggmesteren slik at de også kan holde seg oppdatert på tømmerbransjen. Bestill flere abonnement på aah@byggmesteren.as eller ring **23 08 75 78**.

Forutsetter et hovedabonnement. Dette koster ordinært kr. 580,-

BYGGMESTEREN

KLIKK HER
FOR MER INFO

Eneboligen på en utsiktstomt i Stavern har solfangere i sørveggen. (Foto: Bjørn Helge Rømen)

Lettere å utnytte solvarmen

MOI I ROGALAND: Solfangere som ser ut som vinduer og er like lette å montere i veggen, kan bidra til redusert energiforbruk i vanlige boliger.

Monteringen gikk greit, solfangerne kommer som en vanlig vindusramme. (Foto: Bjørn Helge Rømen)

AV **PER BJØRN LOTHERINGTON**
pbl@byggmesteren.as

Dette er en løsning som vil gjøre solfangere mer utbredt, håper vindus- og dørprodusenten NorDan.

Etter tre-fire års utvikling, kunne solfangersystemet NorDan Solar lanseres for fullt på høstens Bygg Reis Deg. De første husene har montert solfangere av denne typen, og flere kommer.

I NorDans nærmeste nabolag på Moi sør i Rogaland skal Blink Hus Bjerkreim Trelast bygge et felt der ni eneboliger alle får slike solfangere på den ene vegg.

Bør bli vanlige

– Vi håper prosjekter med vanlige hus som det Bjerkreim Trelast skal bygge her, vil være med og bane vei for slike anlegg. Mye burde tale for at de blir vanlige i bruk i norske boliger, mener teknisk direktør produktutvikling John Olav Rasmussen i NorDan. Han lister opp en rekke fordeler ved systemet:

Det er like lett å montere som et vindu. Solfangerfeltet i vegg kan også kombineres med åpningsbare vinduer. På innsida av solfangerne bygges en ordinær bindingsverksvegg. Innenfra ser vegg helt ordinær ut.

Tilkoblingen til rør er en enkel operasjon for rørleggeren. Vedlikeholdet er svært enkelt fordi anlegget så å si passer seg selv, og det er få slitasjepunkter.

Minst halvparten

NorDan har også beregnet at solfangerne med areal på mellom seks og åtte kvadratmeter på vegg, som vil være vanlig for

– Vi håper solfangersystemet vil få gjennomslag etter hvert som det tas i bruk i vanlige boligfelt, sier teknisk direktør produktutvikling John Olav Rasmussen og produktutvikler Rune Rasmussen.

boliger, kan bidra med minst halvparten av oppvarmingen av tappevann i en enebolig. Under gunstige forhold kan bidraget være helt opp til 65 prosent.

Systemet er testet av SINTEF og et tysk anerkjent senter, Solar Keymark i Stuttgart. Begge testene viser at anlegget virker etter hensikten, forsikrer produksjefen.

Litt høyere bereder

Varmtvannsberederen er 30 cm høyere enn ordinære beredere, og er levert av OSO.

Varmen fra solfangerne går inn i en egen del av berederen. Vannet i systemet er rent, uten tilsetning av kjemikalier fordi det ikke er fare for frost i anlegget. Når det ikke er nok lys til at det tilføres varme, tappes vannet ut av solfangerne. En sensor følger med på temperaturen.

Selve solfangerne produseres av Aventa Solar i Holmestrand, og settes sammen i vindusrammer på NorDans fabrikk på Moi.

Med vannbåren varme

– Vi følger med utviklingen og ser etter produktforbedringer, sier produksjef Rasmussen.

Han mener en naturlig videreutvikling kan være å knytte solfangerne til vannbåren varme. Etter hvert kan det tenkes at solfangerne kombineres med solcelleanlegg som kan bidra til deler av energien til lys i boligen.

Ett av flere system

Det første anlegget som er montert i et bolighus, er hos Bjørn Helge Rømen i Stavern ved Larvik. Solfangerne er en del av flere systemer som bidrar til det totale oppvarmingsbehovet i boligen. I tillegg har huset varmepumpe og peis med vannkappe.

– Til sammen bidrar systemene til at vi får et forbruk av elektrisk energi som er på nivå med andre boliger selv om vi har flere ☑

TYSKLAND: PRIVATE LEVERER SOLENERGI

En million solcelleanlegg på private hjem og småbedrifter leverer nå seks prosent av energien som brukes i Tyskland, forteller Aftenposten. Husstander og bedrifter med solcelleanlegg kjøper energi for 2,50 per kWh når de trenger det, men selger overskuddsenergi for fire kroner per kWh. En familie forteller til avisa at de regner med å tjene 35.000 - 40.000 kroner i år på å selge solenergi til det tyske nettet.

TO VANT SOLFANGERE

NorDans solfangersystem ble vist fram på Bygg Reis Deg for to år siden, og en konkurranse om å vinne et anlegg ble lyst ut. 70 familier søkte etterpå med begrunnelser for hvorfor de burde få et slikt anlegg.

Etter å ha vurdert søkerens begrunnelser, pekte to vinnere seg ut. Det var Rømens enebolig i Stavern, som var innflyttingsklar i mai i fjor, og en bolig i Flekkefjord som blir innflyttet før jul i år.

fasiliteter enn det som er vanlig, blant annet et utendørs motstrømsbasseng. Det tar imot varmtvann når berederne har for høy vann-temperatur.

Rømen er sivilingeniør og har vært opp-tatt av solenergi i over 20 år. Han arbeider nå som lærer ved Thor Heyerdahl videregående skole.

Familien flyttet inn i mai i fjor, og har brukt tida til å teste systemene, uten at effekten av solfangerne er målt for seg.

God effekt

Rømens inntrykk er likevel at solfangerfeltet bidrar godt til oppvarming av tappevannet i huset.

– Erfaringen er at vi skal følge litt med og etterfylle vann i systemet et par ganger i året, ellers er det lite som kreves. Vi hører heller ikke så mye fra anlegget. Bare når vann går inn og tappes ut av solfangerne, hører vi at det går i rørene. Selve driften er lydløs, men i teknisk rom hører vi vannet renne tilbake til tanken. Det er en god lyd, synes Rømen, fordi det betyr at varmen bokstavelig talt renner inn.

Som et vindu

Byggmester Jon Helgesen satte opp huset for Rømen, og monterte solfangerne. Han sier det var greit å montere, akkurat som et vindu.

– Det kom jo som en vindusramme og det var rørlegger som koblet rørene. Sol-fangerne er lagd av plast, så vekten var det ikke noe å si på. De var i hvert fall ikke tyngre enn vinduer med tre lags glass som er vanlige nå, sier han. ☒

Bjerkreim Trelast:

Solfangere inkludert i prisen

I Tunheimsveien på Moi er Blink Hus Bjerkreim Trelast i gang med å bygge ni eneboliger og 12 leiligheter. Her er NorDan Solar en av kvalitetene som inkluderes i prisen.

– Ja, vi ser at solfangerne er en del av framtida, og vil gjerne prøve det, sier selger Rune Gåsland.

– Jeg håper solfangerne også kan bidra til mer enn tappevannet framover. Det naturlige vil jo være at det også er en del av vannbåren gulvvarme, mener han.

Solfangerne monteres på de ni eneboligene. Alle boligene har for øvrig

varmepumpe og vedovn som oppvarmingskilder.

– Solfangerne gjør boligene litt dyrere å bygge med noen flere rørlegger- og elektriker-timer, men vi har valgt å legge dette inn i totalprisen. Vi kjenner markedet, og vet omtrent hva kundene er villige til å betale her, sier han.

Så langt er det solgt to eneboliger, og fire-fem leiligheter. Prosjektet er satt i gang i egen regi, og salget vil ta seg opp når husene er i ferd med å bli reist, mener Gåsland.

På hugget med XtremFix

M1 EMISSION CLASS FOR BUILDING MATERIAL

FINAL STRENGTH 5000 kg/m²

INSTANTLY 200 kg/m²

XtremFix biter seg fast i underlaget umiddelbart – uansett om det er tørt eller fuktig. Lim, monter, slipp! Og det sitter. www.casco.no

BRANSJEREGISTERET

TIL KALKULATOREN

Hva er dine planer for 2016?

- Kalkulere smartere
- Innhente priser mer effektivt
- Anvende BIM-metodikk når mulig

Les mer på www.isy.no
stig.solem@norconsult.com | 454 04 650

ISY ByggOffice

Norconsult
Informasjonssystemer

Best på forsikring og garantier for håndverkere!

Byggmesterforsikring

Har du flyttet?

Husk å gi melding om adresseendring til Byggmesteren!

Byggmesteren

Boks 5475 Majorstuen, 0305 Oslo

Tlf: 23 08 75 78 Faks: 23 08 75 50

post@byggmesteren.as

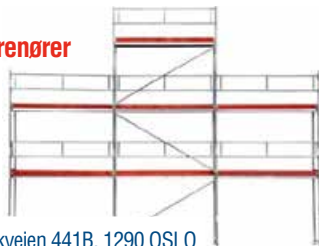

ISOCELL

Etterisolering og nybyggisolering ved innblåsing i gulv, vegger og tak.

Kontakt oss på tlf: 906 01 189
eller gå inn på www.isofiber.no

Komponer din egen pakkelsøsning
Benyttes av ledende stillasentreprenører
Enkel og fleksibel montering
Robust lettstillas i aluminium
Typegodkjent av Arbeidstilsynet

INSTANT
NORGE AS

Enebakkveien 441B, 1290 OSLO
www.instant.no / post@instant.no / 23 19 11 00

NORSK PRISBOK
2015

www.norskprisbok.no

Nå tilgjengelig i bokform, på web og som iPhone/iPad-app

© Jiri Havran

NORDVESTVINDUET
DIN KOMPLETTE VINDUS- OG DØRPRODUSENT

www.nordvestvinduet.no

BYGGMESTERFORBUNDET

MEDLEMSKAP LØNNER SEG!

Telefon: 23 08 75 77 E-post: hei@byggmesterforbundet.no

www.byggmesterforbundet.no

Byggdata • 24 14 66 30 • post@byggdata.no

Kalkulasjon - Raskt • Enkelt • Pålitelig

BYGGASSISTENTEN

Brukervennlig
kalkulasjonsprogram
for fagfolk

GEOMETRA

Mengdeberegning
direkte fra PDF

ARCHLinexp

3D
DAK verktøy
på norsk

HESTNÆS
TRAPPEFABRIKK A.S

Vi produserer det meste av tretrapper etter mål!

2338 Espå

Tlf: 62 58 01 91 - Fax: 62 58 04 05 - Mobil: 90 67 14 69

www.hestnestrapp.no

Annonsér i Bransjeregisteret!

Ta kontakt med Anne-Grethe Krogdahl
på telefon 23 08 75 70 eller send en e-post til:
agk@byggmesteren.as

Snekkerverksted
KJØKKEN - BAD - GARDEROBE
SPECIALINNREDNINGER

AUSTVOLL
TRE & DESIGN

Aust Voll Tre & Design

Heigreveien 148, 4312 Sandnes Tlf: 51 66 11 34

E-post: post@austvoll.no www.austvoll.no

PRODUKTER

UTVIDER MED TAKRENNER I SINK

Takrenner i sink passer like godt til gamle, tradisjonsrike bygg som til dagens moderne byggedesign, mener Isola som utvider sitt tilbud av takrenner til også å omfatte sinkrenner. Sink får med tida en pen patina som både huseiere og arkitekter foretrekker.

Et utvalg av tilbehør gjør montasjen

enklere, raskere og tryggere, blant annet omfatter tilbehøret en meter lang takrenne med påloddet endelukk og et nytt teleskopbend.

Monteringen forenkles ytterligere med et Isola metallim til skjøting av renner og deler. Men sinkrennene kan selvsagt loddas som tidligere.

MATTER SOM SMELTER IS

Problemer med is og snø på tak og i takrenner kan elimineres med en type is- og snøsmeltingsmatter, anbefaler leverandøren. Polarflex heter mattene som kan plasseres rett på alle typer tak og takrenner for å forhindre at snøen legger seg og danner istapper.

Mattene varmes opp i hele sin flate og smelter all is og snø de kommer i kontakt med. Smeltevannet renner videre i nedløpsrøret og dermed reduseres muligheten for at det dannes istapper.

Mattene avgir varme både oppadgående og nedadgående og kan leveres med selvregulerende termostat. De er bare 2,5 mm tykke og er derfor svært fleksible.

De leveres i ulike lengder, fra 0,5 til seks meter, og kan seriekobles til lengre strekk.

I nedløpsrøret kan man bruke Polarflex varmekabel. I kombinasjon med mattene, blir effekten bedre.

Polarflexmatter er svært enkle å installere, og kan ligge ute hele året. De slår seg selv på når kulda kommer.

LADER VERKTØY OG BATTERI I BILEN

Bosch lanserer en mobil ladestasjon og et oppladbart 18V 4,0 Ah Lithium-batteri med dobbelt så lang driftstid.

Den nye Wireless Charging L-BOXX-holder 230 V AC Professional er velegnet for håndverkere som er mye på farten, skriver Bosch. Ladesystemet gjør at du alltid er startklar. Under kjøring lades verktøy og et ekstra batteri automatisk slik at de er klare til bruk når du ankommer arbeidsplassen.

I tillegg til den nye mobile ladestasjonen, lanserer Bosch et nytt 18V 4,0 Ah Lithium-batteri som doubler driftstida i forhold til det eksisterende 18V 2,0 Ah Lithium batteriet. Kraften i batteriet gjør at du kan løse energikrevende oppgaver som saging i tre med rundsag eller bajonettsag.

Batteriet kan brukes med så godt som alle Bosch' batteridrevne verktøy i 18V-klassen og trådløse enheter.

ELNR. 80 626 52
PRIS KUN KR.

5.950,-

TERMOGRAFERING I LOMMESTØRRELSE!

SJEKK UT DET NYE FLIR C2 TERMOGRAFIKAMERA...

SE MER PÅ WWW.ELMA-INSTRUMENTS.NO

elma instruments

Elma Instruments AS | Garver Ytteborgsvei 83 | N-0977 Oslo | Tel: +47 22 10 42 70 | Fax: +47 22 21 62 00
E-post: firma@elma-instruments.no | www.elma-instruments.no
(Alle priser er eks. mva og frakt)

GRØNN LASER LETTERE Å SE

Alle som sliter med å se den røde laserstrålen i lyse områder, kan ha nytte av Hiltis nye roterende laser som har grønn stråle, mener leverandøren.

Hilti PR 3-HVSG roterende laser er utstyrt med grønn stråle fordi vi ser den grønne fargen klarere enn andre farger. En grønn laserstråle gir opptil fire ganger bedre synlighet enn den konvensjonelle røde laserstrålen, forklarer Motek i en pressemelding.

Laseren kan brukes til tilpasning av rør- og kabelbroer, og nivåetter blant annet himlinger, vegger og skillevegger.

En forsterket maskinkropp er konstruert for å tåle tøffe forhold på arbeidsplassen. Den holder vann, smuss og støv ute.

Fire støtabsorberende håndtak beskytter effektivt laseren mot støt – selv ved fall fra opptil en meters høyde.

Nye 10,8V batterier er compatible med resten av Hiltis 10,8 V-plattform og gir 16 timer med pålitelig arbeidstid før batteriet må lades igjen. En integrert ladeindikatoren på batteriet viser ved et enkelt trykk gjenværende batterilevetid.

PRODUKTER

NY AKRYL SOM IKKE GULNER OG SPREKKER

Etter fire års utvikling, inkludert testing hos håndverkere, lanserer Essve nå en helt ny type akryl.

– Dette er et produkt med høy kvalitet, og som ikke gulner og sprekker. I tillegg er det miljøvennlig og tilpasset et nordisk klima med store temperaturforskjeller, sier markedssjef Silje Netskar i Essve i en pressemelding.

Den nye produktserien til ESSVE passer til flere bruksområder, med akryl fra 5mm til 25mm. De har stor elastisitet og tåler bevegelser mellom ulike materialer på en ny måte. Alle produktene er

overmalbare og Akryl Flex 15 % og 25 % finnes i flere NCS-farger.

– Den nye akrylserien er laget spesielt for at håndverkere og yrkesmalere skal unngå klager og dyre gjenbesøk hos kunden. Nå kan profesjonelle håndverkere jobbe raskere, penere, mer holdbart og lønnsomt, mener hun.

Smart valg!

**MAXI RANGE – EN KOMPLETT SERIE
MONTERINGSLIM OG FUGEMASSER**

Sterkest

Raskest

Fikser alt

**Krystall-
klart**

Miljøsmart

Les mer på www.bostik.no

KLIKK HER
FOR MER INFO

Hjelp i en lærlingklausul?

Hva er en lærlingklausul verdt når bedrifter med svenner og lærlinger taper i konkurransen om offentlige oppdrag?

Det er et tema som kommer opp når Byggmesterforbundet samler tillitsvalgte fra de fleste laug og lokalforeninger til formannskonferanse. Den arrangeres i Oslo 20. november mens dette bladet er i trykken.

Mer om seriøsitet

Arbeidet for et seriøst arbeidsliv står sentralt på dagsordenen denne gangen som det gjorde ved fjorårets konferanse. Foruten innledninger og debatt om offentlige anskaffelser, antall leverandørledd og lærlingklausul, gjøres det opp status for rapporten «Enkelt å være seriøs».

Styreleder Åsmund Østvold og daglig leder Frank Ivar Andersen innleder og tar

blant annet for seg ny sentral godkjenning og nye byggeregler som skal gjelde fra årsskiftet.

Seriøsitetsarbeidet lokalt er også ett av temaene som tas opp i de planlagte gruppearbeidene.

Ny mesterutdanning

Programmet inneholder for øvrig egne poster med informasjon fra forbundet sentralt. Det handler om forberedelsene til en ny mesterutdanning som forbundet gjør sammen med blant andre murmestrenes og rørleggerens organisasjoner. Forbundets egne nettbaserte kalkulasjons- og kvalitetsstyringsprogrammer blir også presentert.

Rekruttering og bransjelære

Opplæringskontorene tilknyttet forbundet har en egen del i programmet. Der skal det handle om ny bransjelære i tømrerfaget, læreplan for nye mesterutdanning og BNLS rekrutteringsprosjekt. ☒

Ny leder etter 30 år

Etter nesten 30 år som leder i Byggmesterforbundets lokalavdeling i Oslo, når Arvid Søgaard (bildet) 67 år og pensjonsalder i april neste år. Meningen

er at han skal trappe ned i løpet av det året. Styret i foreningen har startet jakten på en etterfølger.

Stillingen omfatter også lokalavdelingen for Romerike og Opplæringskontoret for tømrerfaget.

I annonsen søkes det etter en person

som er tømrermester eller har teknisk fagskole, som har administrativ erfaring samt gode samarbeidsevner.

Opgavene den nye lederen må forberede seg på, handler blant annet om lærlinger og opplæring, rekruttering og oppfølging av medlemmer i forbundet.

Se vår hjemmeside for
utvalg i forskjellige stilarter

www.stiltre.no

Tlf: 32 86 78 00

Listverk - kledning - omramminger - dekor

Fra Syria til Kofa

Verden blir stadig mindre og den forandrer seg raskere og raskere. De fleste erkjenner nå at utlandet ikke bare er noe vi besøker. Det som skjer der får også konsekvenser for oss. Ingen, rundt om i Europa eller her hjemme, har unngått å få med seg de dramatiske endringer i flyktningssituasjonen de senere måneder. Den har flere aspekter, engasjerer i mange retninger og utfordrer oss alle. Det mest betegnede ved situasjonen er hvor raskt premissene endres. Dette i forhold til antall flyktninger, hvordan landene rundt oss håndterer situasjonen og hvilke konsekvenser det også får for vårt lille land her oppe i nord. Spilletts brikker flytter seg hele tiden.

Statsministeren har vært tydelig på at situasjonen er svært krevende og at den byr på en endeløs rekke av utfordringer for myndighetene, men hun har også understreket at dette setter oss alle på prøve. Hver av oss som enkeltmennesker, men også bransjer, næringer, organisasjoner og samfunnet for øvrig.

Nylig ble jeg involvert i en sak tilknyttet etablering av flyktningboliger i en kommune i Trøndelag. Den er typisk for utfordringer med mottak av flyktninger og fremskaffelse av egnede boliger, og det er åpenbart at dette er en kjempeutfordring for de fleste kommuner rundt om i landet. Saken reiste spørsmål til prosesser ved anskaffelsen og om denne var tenkt gjennomført riktig i henhold til regelverket om offentlige anskaffelser. Litt avhengig av endelig modell for hvorledes dette skulle løses, var det relevant å se på forhold rundt tomteervervelse, bygging eller utleie, og om dette skulle gjennomføres i en konkurranse innenfor rammene av regelverket for offentlige anskaffelser.

KOFA, som er klageorganet for offentlige anskaffelser, er satt til å sikre lovens alminnelige krav til konkurranse, forutberegnelighet og likebehandling. Generelle betraktninger derfra underbygde etter min oppfatning at det var grunn til å stille spørsmål

om det løp som var lagt for den aktuelle konkurransen, var i henhold til regelverket.

Det er åpenbart for alle at flyktningssituasjonen er helt ekstraordinær og utløser behov for fleksibilitet og velvilje hos oss alle, også aktørene i byggenæringen. Jeg vil derfor ikke ha særlig medfølelse med dem som klager på korte anbudsprosesser og langt raskere saksbehandling for kontrahering enn det man er vant til.

Det som ikke kan aksepteres, er misbruk av offentlige midler og at aktører utnytter situasjonen i vinnings hensikt. Dessverre har det allerede dukket opp en rekke enkelthistorier hvor det er åpenbart at noen utnytter flyktningstrømmen. Det undergraver den krevende situasjonen man er oppe i og svekker myndighetenes muligheter til å håndtere utfordringen, både i forhold til ressurser og økonomi.

Nettopp i dagens situasjon knyttet til det betydelige volumet av flyktninger og de økonomiske utfordringer dette er for offentlig sektor, må det utvises årvåkenhet og fokus på å utnytte ressursene på best mulig måte. Alle aktører, også i byggenæringen, må stille opp. Jeg er overbevist om at dette vil skje så lenge det offentlige, og da særlig kommunesektoren, forstår at de beste løsninger finner man ved å sørge for effektiv og sunn konkurranse med likebehandling av aktørene. ☒

FIAs HJØRNE

AV **FRANK IVAR ANDERSEN**
DAGLIG LEDER
BYGGMESTERFORBUNDET

En kurdisk kvinne og hennes barn sitter utenfor ett av teltene inne i mottaks-senteret i Råde. (Foto: Tore Meek/NTB scanpix)

BYGGMESTEREN MEDIPLAN

16

PRISER OG STANDARD ANNONSEFORMATER

2/1 SIDE

(385 x 260 mm)

4 farger: kr. 32.900,-

1/2 SIDE HØYDE

(90 x 260 mm)

4 farger: kr. 16.900,-

1/3 SIDE BREDDE/HØYDE

(185 x 87 / 58 x 260 mm)

4 farger: kr. 11.900,-

1/4 SIDE SPALTE

(43 x 260 mm)

4 farger: kr. 9.300,-

1/1 SIDE

(185 x 260 mm)

4 farger: kr. 23.700,-

1/2 SIDE BREDDE

(185 X 130 mm)

4 farger: kr. 16.900,-

1/4 SIDE BREDDE/HØYDE

(185 x 65 / 90 x 130 mm)

4 farger: kr. 9.300,-

1/8 SIDE BREDDE/HØYDE

(90 x 65 / 43 x 130 mm)

4 farger: kr. 7.100,-

Alle priser eks mva.

UTGIVELSER 2016

Utg.	Materiellfrist	Utgivelse
1	5. januar	19. januar
2	2. februar	16. februar
3	1. mars	15. mars
4	5. april	19. april
5	29. april	19. mai
6	30. mai	14. juni
7	9. august	23. august
8	6. september	20. september
9	4. oktober	18. oktober
10	7. november	22. november

OPPLAG

Godkjent opplag: 5.823

lhht. Fagpressens Mediekontroll

BILAGSPRISER

Bilagskategori	Pris	
2 sider løst bilag	kr. 16.500,-	Stifting, plast-pakking og porto beregnes i tillegg. Alle priser eks mva.
4 sider løst bilag	kr. 29.800,-	
8 sider løst bilag	kr. 35.100,-	
4 sider stiftet bilag	kr. 25.200,-	
8 sider stiftet bilag	kr. 29.800,-	

SPESIALPLASSERING/ANNET

Omslagsside 2	kr. 29.200,-	Byråprovisjon: 5 %
Omslagsside 3	kr. 28.100,-	Formidlingsgodtgjørelse: 2 %
Bakside	kr. 31.600,-	Alle priser eks mva.

Annonsemateriell sendes: jan@almaasdesign.no

BYGGMESTEREN

Postadresse: Postboks 5475 Majorstuen, 0305 Oslo

Besøksadresse: Sørkedalsveien 9

Sentralbord: 23 08 75 00 Faks: 23 08 75 50

Internett: www.byggmesteren.no

Annonser: Anne-Grethe Krogdahl

Tlf: 23 08 75 70 E-post: agk@byggmesteren.no

Grafisk utforming: Almås Design

Materiell sendes: jan@almaasdesign.no

PRISER NETTANNONSERING

TOPPBANNER, 768 x 150 piksler, kr. 6.200,- pr. uke

TOPPKNAPP, 180 x 150 piksler, kr. 3.100,- pr. uke

SKYSKRAPER, 180 x 500 piksler, kr. 2.300,- pr. uke

SKYSKRAPER, 180 x 250 piksler, kr. 1.600,- pr. uke

SKYSKRAPERKNAPP, 180 x 125 piksler, kr. 1.100,- pr. uke

NETBOARD, 468 x 400 piksler, kr. 3.200,- pr. uke

NETBOARD-STRIPE, 468 x 100 piksler, kr. 1.600,- pr uke

Alle priser eks mva.

BYGGMESTEREN TEMAPLAN 2016

0116

Nye måleverktøy - like gode?

Laseren er for lengst blitt allemannseie. Det samme er smarttelefonen med app-en som gjør mobilen til et måleverktøy, en lasermåler, et vaterpass og en støymåler. Gjør app-ene samme nytte og kan de være like presise?

MATERIELLFRIST: 5. JANUAR

0316

Termografering som hjelpemiddel

Termografering kan være et nyttig hjelpemiddel når boliger skal energirehabiliteres. Det kan bidra til å avsløre lekkasjer slik at de rette tiltakene kan settes inn. Hvor vanskelig er det å gjøre slike målinger, og hvor kostbart må utstyret være?

MATERIELLFRIST: 1. MARS

0516

Vindus- montering/ takvinduer

Å montere takvinduer riktig, er visst ikke så vanskelig – bare man følger anvisningene. Går det galt, kan det resultere i reklamasjoner og omfattende reparasjoner. Vi blir med tømrere som monterer vinduer slik at de holder tett selv i regntunge netter.

MATERIELLFRIST: 29. APRIL

0716

Grunnmurer og grunnmursløsninger

Nye løsninger med EPS-isolasjon og forskaling i ett, gjør sitt inntog i markedet. De gjør det mulig for byggmesteren å bygge grunnmuren selv. Er løsningene så raske og effektive som de ser ut til og blir resultatet like godt som mer tradisjonelle løsninger?

MATERIELLFRIST: 9. AUG.

0916

Bedre isolasjon til nye krav

De siste års stadig strengere krav til redusert varmetap fører som regel til tykkere konstruksjoner og dermed tapte arealer i bygningene. Kjente isolasjonsprodukter forbedres for å begrense dette, og nye kommer til. Hvor gode er de mest ekstreme kvalitetene å jobbe med og hva holder de til over tid?

MATERIELLFRIST: 4. OKTOBER

1 pk				Ikke brukbar	Ordne Lyshåret kvinne	Arbeids- perioder	Ligge i ring rundt	Kvinne- navn	Sjø- mann 1 stk	Grus- ryggen	
Purke											
Fugl							Red- skapen				
Arbeids- periode							Årstid				
				Til	Sjødyr			Tilbake			
Gass					Spising		Tidl. del av Stor- tinget	Drikk Grunn- stoff 69		Leer	Tre
100 g									Instru- ment		
Kroppss- del											

2 ss frisk, hakket		Fisk Komm.org		2 ss	Mengde		Sjarm	4 stk				
		2 ss		Tekno- logi	Trinn		Ter	Vinne				
Mobil- nettbruk					Tidsrom	Krydder		Foto: Anders Mar- tinsen	Opp- skrift: Frukt: no	Apparat		© Norsk Seriebyrå/ Norsk Fag- pressebyrå
4 stk					Klekkes	Bli for- gammel!			600 g røkt			
↳						Reisene			Manns- navn			Hær- førerren
						Hølen			Kø			
Manns- navn				Lykke- bringer				Yter		Red- skap	Dansk by	
				Ting				Lag			Tåre	
Pust				Mottoet				6 stk				
				Hus								
Kryp- dyr	Pannen						Manns- navn	Gnager			Fred	
	Bølge- bryter						1 stk	1 ss			Kvalmt	
↳		Byrde			Høytid	Etter smak			Selskap	Fugl		Over- ens
		Himmel- legeme				H.-stad						
Plagg			Svar		Ga an- ledning til (omv.)	Dvs.		Legge stein på stein		Link		
			Grunner							Lege		
Arbeids- org.			Trekar			Engelsk herre		Binde- middel	Besitte	Mynt- enhet	Pron. Kommune	Ledd
1 stk			Bil- merke			Saus						Treff
↳							Når				Stats- leder †	
							Militær- polit					Husdyr
1 stk	Ha kontroll over				Bibel- navn		Nærings- middel- bedrift				Flokk	
↳						Etter smak				Kost- holdet		

KRYSSORD

10-15

Send oss løsningen, og vær med i trekningen av fem skrapelodd!

LØSNING NR. 09/15:

Vaniljebalsamicokylling

VINNER NR. 08/15:

Terje Kolltveit, 5600 Nordheimsund

Jeg tror matretten er:

Navn:

Adresse:

Postnummer:

Poststed:

Jeg mottok Byggmesteren (Dato):

Hvilken matrett er servert? Send løsningen eller bare navnet på riktig matrett

innen 10. januar til post@byggmesteren.as

eller Byggmesteren, Postboks 5475 Majorstuen, 0305 Oslo

DAVID BODYCOMBE'S

LYN-SU DOKU 10-15

Fyll ut de tomme feltene slik at både de loddrette og vannrette radene, samt hver av boksene med 2 x 3 felter, inneholder alle tallene fra 1 til 6. Antall markerte stjerner viser vanskelighetsgraden.

	4	1			
2					
3				2	
	6				
				5	2
			6	3	

© www.pibfeatures.com SUDMINI 1509

LØSNING
NR. 0915:

3	6	5	2	1	4
4	2	1	6	3	5
6	4	3	1	5	2
5	1	2	3	4	6
1	5	6	4	2	3
2	3	4	5	6	1

GODT Å HØRE!

Kona til en byggmester i en av innlandsbyene var hos slakteren før jul og handlet inn det hun trengte, et spann med blod og et grisehode. Det hadde vært kakelinne, så foret var ideelt til sparkstøtingen som hun brukte. Byggmesterfrua plasserte varene foran på sparken, og la i vei. Men farten økte og økte uten at hun klarte å bremse, så til slutt veltet hun ut i ei dyp grøft. Det var ikke noe vakkert syn med blod over magen hennes, og ved siden av lå grisetrynet. Uheldigvis var det byoriginalen som først kom henne til unnsetning. Da han så hvordan hun så ut og hørte hvordan hun klaget, trøstet han som best han kunne: «Du skal ikke være lei deg, den der ville det ikke blitt folk av uansett!» »

(Reprise fra forrige århundre)

**NYMALT
NYHET!**

DRYGOLIN-KLEDNING RETT PÅ VEGGEN!

Nå får du Moelven Heftig Kledning med ny og forbedret overflate,
industrielt behandlet med Visir og Drygolin Ultimat.

Det beste fra Moelven og det beste fra Jotun!

+

Spør etter Drygolin-kledning hos din nærmeste byggevareforhandler

www.moelven.no | www.jotun.no/industri

KLIKK HER
FOR MER INFO

MOELVEN®

Du blir ikke best på byggevarer uten spesialister

**VERKTØY OG
FESTEMIDLER**
Eivind Aanonsen

DØR OG VINDU
Daniel Johansen

PROSJEKTLERER
Tom Erik Borgen

BYGGSYSTEMER
Christoffer Aas Clementz

**KJØKKEN,
GARDEROBE OG BAD**
Wibeke Torp

I Optimera og Montér finner du spesialister som bare jobber med å gjøre hverdagen enklere for deg som byggmester. Det gir deg mange fordeler. Du får tilgang til kjøkkenløsninger som er tilpasset dine behov. Du får Norges største utvalg av lagerførte dører og vinduer. Du kan bestille ferdigkappet reisverk til alle dine bygg, og du får din egen verktøy- og festemiddelspesialist.

- Dør og vindu
- Kjøkken, Garderobe og Bad
- Byggsystemer, som leverer konstruksjons-pakker og takstoler
- Verktøy og festemidler

KLIKK HER
FOR MER INFO

/OPTIMERA/
optimera.no

Montér